

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikogu
välisleping
algtekst
25.10.1994
RT II 1994, 13, 41

Biooloogilise mitmekesisuse konventsioon

Vastu võetud 05.06.1992

[Biooloogilise mitmekesisuse konventsiooni ratifitseerimise seadus](#)

[Välisministeeriumi teadaanne välislepingu jõustumise kohta](#)

[Biooloogilise mitmekesisuse konventsiooni biooloogilise ohutuse Cartagena protokoll](#)

[Biooloogilise mitmekesisuse konventsiooni geneetilistele ressurssidele juurdepääsu ja nende kasutamisest saadava tulu õiglase ja erapooletu jaotamise Nagoya protokolliga ühinemise seadus](#)[Nagoya protokoll (ELT L 150, 20.05.2014, lk 234–249)]

Mitteametlik tõlge

ÜLDOSA

Käesoleva konventsiooni osapooled, teadlikud biooloogilise mitmekesisuse olulisusest ning biooloogilise mitmekesisuse ja selle komponentide ökoloogilisest, geneetilisest, sotsiaalsest, majanduslikust, teaduslikust, kasvatuslikust, kultuurilisest, puhke- ja esteetilisest väärtusest, teadlikud ka biooloogilise mitmekesisuse tähtsusest evolutsioonile ja selle seosest biosfääri elu alal hoidvate süsteemide säilitamisega, kinnitades, et biooloogilise mitmekesisuse kaitse on inimkonna ühishuvi, taaskinnitades, et riikidel suveräänsed õigused oma biooloogiliste ressursside suhtes, taaskinnitades samuti, et riigid vastutavad oma biooloogilise mitmekesisuse kaitse ja biooloogiliste ressursside säästva kasutamise eest, tundes muret, et inimtegevuse tagajärjel on biooloogiline mitmekesisus märkimisväärselt vähenenud, olles teadlikud biooloogilist mitmekesisust puudutava informatsiooni ja teadmiste vähesusest ja tungivast vajadusest parandada teaduslikke, tehnilisi ja organisatsioonilisi võimalusi kujundada põhiarusaamu, mille alusel saaks planeerida ja ellu viia sobivaid meetmeid, märkides, et eluliselt tähtis on teadvustada, ära hoida ja eos kõrvaldada biooloogilise mitmekesisuse märkimisväärse vähenemise või kadumise põhjusi, märkides ka, et biooloogilise mitmekesisuse märkimisväärse vähenemise või kadumise ohu korral ei tohi selle ohu vältimise või vähendamise meetmete rakendamisega viivitamist põhjendada lõplike teaduslike seisukohtade puudumisega, märkides veel, et biooloogilise mitmekesisuse kaitse põhinõudeks on ökosüsteemide ja looduslike elupaikade kaitse *in-situ* ning liikide elujõuliste populatsioonide säilitamine ja taastamine nende loomulikus keskkonnas, märkides veel, et soovitatavalt päritolumaal *ex-situ* rakendatavad meetmed etendavad samuti tähtsat rolli, tõdedes paljude traditsioonilist eluviisi kehastavate kohalike põliskogukondade tihedat ja traditsioonilist sõltuvust biooloogilistest ressurssidest ning soovivatust õiglaselt jaotada traditsioonilistest teadmistest, uuenduste kasutamisest ja biooloogilise mitmekesisuse kaitsest ning selle komponentide säästvast kasutamisest tõusvat tulu, tunnustades ka naiste eluliselt tähtsat rolli biooloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästvas kasutamises ning vajadust kindlustada naiste täielik osavõtt biooloogilise mitmekesisuse kaitse poliitika väljatöötamisest ja selle elluviimisest kõikidel tasanditel, rõhutades biooloogilise mitmekesisuse kaitseks ja selle komponentide säästvaks kasutamiseks tehtava riikide, valitsuste ja valitsusväliste organisatsioonide vahelise koostöö tähtsust nii rahvusvahelisel, regionaalsel kui ülemaailmsel tasandil ja sellele kaasaaitamise vajadust, tunnustades, et uute ja täiendavate rahaliste ressursside võimaldamine ning vastavate tehnoloogiate piisavalt kättesaadavaks muutmise korral võib oodata märkimisväärsed muutusi maailma suutlikkuses võidelda biooloogilise mitmekesisuse vähenemise vastu, tunnustades samuti, et erilist tähelepanu nõuab arengumaade vajaduste rahuldamine, kaasa arvatud neile uute ja täiendavate rahaliste vahendite ning sobilikele tehnoloogiatele juurdepääsu võimaldamine, märkides sellega seoses kõige vähem arenenud riikide ja väikeste saareriikide erilist seisundit, tunnustades, et biooloogilise mitmekesisuse kaitseks vajatakse märkimisväärsed investeeringuid ja nendelt investeeringutelt on oodata ulatuslikku keskkonnakaitset, majanduslikku ja sotsiaalset tulu,

tõdedes, et arengumaade esimesed ja esmatähtsad prioriteedid on majanduslik ja sotsiaalne areng ning vaesuse väljajuurimine, teadlikud sellest, et bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästev kasutamine on kriitilise tähtsusega maailma suureneva rahvastiku toidu-, tervise- ja muude vajaduste rahuldamises, milleks on oluline nii geneetiliste ressursside kui ka tehnoloogiate kättesaadavus ja piisavus, märkides, et bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästev kasutamine tugevdab lõpptulemusena riikidevahelisi sõbralikke suhteid ja aitab kaasa rahu püsimisele, soovides arendada ja täiendada olemasolevaid bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja selle komponentide säästva kasutamise alaseid rahvusvahelisi leppeid, ning otsustades kaitsta ja säästvalt kasutada bioloogilist mitmekesisust praeguste ning tulevaste põlvkondade huvides, on kokku leppinud alljärgnevas:

Artikkel 1. Eesmärgid

Käesoleva konventsiooni eesmärgid on bioloogilise mitmekesisuse kaitse, selle komponentide säästev kasutamine ning geneetiliste ressursside kasutamisest saadava tulu õiglane ja erapooletu jaotamine. Eesmärkide elluviimine vastavalt konventsiooni sätetele hõlmab geneetiliste ressursside kättesaadavaks muutmist, tehnoloogiate edastamist ja piisavat finantseerimist, arvestades seejuures kõiki õigusi nendele ressurssidele ja tehnoloogiatele.

Artikkel 2. Terminite kasutamine

Käesoleva konventsiooni jaoks:

bioloogiline mitmekesisus tähendab mistahes päritoluga elusorganismide rohkust *inter aliamaismaa*-, mere- jt. veeökosüsteemides ning neid hõlmavates ökoloogilistes kompleksides; see sisaldab ka liigisisest, liikidevahelist ja ökosüsteemidevahelist mitmekesisust;

bioloogilised ressursid hõlmavad geneetilisi ressursse, organisme või nende osi, populatsioone või mistahes muid ökosüsteemi biootilisi komponente, mis on inimkonnale reaalselt või potentsiaalselt kasulikud või väärtuslikud;

biotehnoloogia tähendab mistahes tehnoloogia rakendamist, mis kasutab bioloogilisi süsteeme, elusorganisme või nende saadusi spetsiifilise kasutusega toodete või protsesside väljatöötamiseks või modifitseerimiseks;

geneetiliste ressursside päritoluriik tähendab riiki, kus need geneetilised ressursid *in-situ*esinevad; geneetilisi ressursse tarniv riik tähendab riiki, mis tarnib geneetilisi ressursse, mis on kogutud *in-situ*allikatest, sealhulgas nii looduslike kui ka kodustatud/kultuuristatud liikide populatsioonidest, või *ex-situ*allikatest, mis võivad pärineda antud riigist või mujalt;

kodustatud ja kultiveeritud liigid tähendavad liike, mille evolutsiooniprotsessi on inimene oma huvides mõjutanud;

ökosüsteem tähendab taime-, looma- ja mikroorganismikoosluste dünaamilisest kompleksist ja eluta keskkonnast koosnevat ja nende vastastikustel mõjudel põhinevat funktsionaalset üksust;

*ex-situ*kaitse tähendab bioloogilise mitmekesisuse komponentide kaitset väljaspool nende looduslikku elupaika; geneetiline materjal tähendab igasugust taimse, loomse, mikrobioloogilise või muu päritoluga materjali, mis sisaldab pärilikkuse funktsionaalseid üksusi;

geneetilised ressursid tähendavad tegeliku või potentsiaalse väärtusega geneetilist materjali;

elupaik tähendab kohta või kohatüüpi, kus mingi organism või populatsioon looduslikult esineb;

*in-situ*tingimused tähendavad tingimusi, kus geneetilised ressursid eksisteerivad ökosüsteemi ja loodusliku elupaiga raames ning kodustatud või kultiveeritud liikide puhul keskkonda, kus on välja aretatud neid eristavad tunnused;

*in-situ*kaitse tähendab ökosüsteemide, looduslike kasvukohtade ja elupaikade kaitset ning liikide elujõuliste populatsioonide säilitamist ja parandamist nende looduslikus keskkonnas; kodustatud või kultiveeritud liigid puhul keskkonnas, kus on välja aretatud nende eristavad tunnused;

kaitseala tähendab geograafiliselt piiritletud ala, mis on loodud või mida reguleeritakse ja majandatakse eriliste kaitse-eesmärkide saavutamiseks;

regionaalne majandusliku integratsiooni organisatsioon tähendab antud regiooni iseseisvate riikide poolt moodustatud organisatsiooni, millele selle liikmesriigid on andnud pädevuse käesoleva konventsiooniga reguleeritud küsimustes ja millel on rahvusvahelistele protseduurireeglitele vastavad volitused sellele alla kirjutada, seda ratifitseerida, vastu võtta, heaks kiita või sellega ühineda;

säästev kasutamine tähendab bioloogilise mitmekesisuse komponentide kasutamist viisil ja tasemel, mis ei põhjusta bioloogilise mitmekesisuse pikaajalist kahanemist ning säilitab seejuures tema potentsiaali vastata praeguse ja tulevaste põlvkondade vajadustele ja püüdlustele; tehnoloogia hõlmab biotehnoloogiat.

Artikkel 3. Põhimõte

Vastavalt ÜRO hartale ja rahvusvahelise õiguse põhimõtetele on riikidel suveräänne õigus kasutada oma ressursse vastavalt oma keskkonnapoliitikale ja kohustus tagada, et nende jurisdiktsiooni ja kontrolli alused tegevused ei kahjustaks teiste riikide keskkonda või väljaspool riikliku jurisdiktsiooni piire paiknevaid alasid.

Artikkel 4. Jurisdiktsiooni ulatuspiirkond

Olenevalt teiste riikide õigustest ja välja arvatud juhtudel, kui käesolevas konventsioonis on selgesõnaliselt määratud teisiti, kehtivad käesoleva konventsiooni korraldused iga osapoole suhtes:

(a) bioloogilise mitmekesisuse komponentide puhul piirkondades, mis jäävad tema riikliku jurisdiktsiooni piiridesse; ja

(b) osapoolte jurisdiktsiooni või kontrolli all läbi viidud protsesside ja tegevuse puhul tema riikliku jurisdiktsiooni piires või väljaspool seda, olenemata sellest, kus nende mõju esineb.

Artikkel 5. Koostöö

Väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni asuvate piirkondade suhtes või muudes mõlemapoolset huvi pakkuvates küsimustes teeb iga osapool end võimaluste piires ja talle sobival viisil bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise alast koostööd teiste osapooltega. Koostöö võib olla vahetu või toimuda kompetentsete organisatsioonide kaudu.

Artikkel 6. Kaitse ja säästva kasutamise üldabinõud

Igal osapooltel tuleb, lähtudes enda olude iseärasustest ja võimalustest:

(a) arendada riiklikke bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise strateegiaid, plaane või programme või kohandada sellele eesmärgile juba olemasolevaid strateegiaid, plaane või programme, mis *inter alia* kajastaksid antud osapoolt puudutavaid konventsiooniga kehtestatud meetmeid, ja

(b) integreerida enda võimaluste piires ja talle sobival viisil bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästvat kasutamist asjakohastes harukondlikesse või sidusplaanidesse, -programmidesse ja -poliitikasse.

Artikkel 7. Identifitseerimine ja seire

Igal osapooltel tuleb end võimaluste piires ja talle sobival viisil, eriti lähtudes artiklite 8 ja 10 vajadustest:

(a) määrata kindlaks bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise seisukohalt tähtsad komponendid, arvestades seejuures I lisas toodud kategooriate näidisloetelu;

(b) seirata käesoleva artikli punkti *a* kohaselt kindlaks määratud bioloogilise mitmekesisuse komponente proovivõtu- või muudel meetoditel ning pöörates erilist tähelepanu edasilükkamatuid kaitsemeetmeid vajavatele komponentidele ja neile, mille säästva kasutamise potentsiaal on suurim;

(c) määrata kindlaks protsessid ja tegevuskategooriad, mis märkimisväärselt kahjustavad või võivad kahjustada bioloogilise mitmekesisuse kaitset ja säästvat kasutamist, ning seirata proovivõtu- või muudel meetoditel nende mõju; ja

(d) mistahes meetodil säilitada ja korrastada käesoleva artikli punktides *a*, *b* ja *c* sätestatud identifitseerimisel ja seirel saadud andmeid.

Artikkel 8. In-situ kaitsemine

Igal osapooltel tuleb end võimaluste piires ja talle sobival viisil:

(a) rajada kaitsealade või bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks erilisi abinõusid vajavate alade süsteem;

(b) vajadusel töötada välja kaitsealade või bioloogilise mitmekesisuse säilitamiseks erilisi abinõusid vajavate alade valiku, rajamise ja kaitsekorralduse põhisuunad;

(c) reguleerida või majandada bioloogilise mitmekesisuse kaitse seisukohalt tähtsaid bioloogilisi ressursse nii kaitsealadel kui mujal, pidades silmas nende kaitse ja säästliku kasutamise kindlustamist;

(d) aidata kaasa ökosüsteemide ning looduslike elupaikade ja kasvukohtade kaitsele ning liikide elujõuliste populatsioonide säilitamisele nende looduslikus keskkonnas;

(e) soodustada keskkonnakaitse seisukohalt ohutut ja säästlikku arengut kaitsealadega piirnevatel aladel, pidades silmas nende alade kaitse edendamist;

(f) taastada ja rehabiliteerida rikutud ökosüsteeme ning aidata kaasa ohustatud liikide seisundi parandamisele, *inter alia*, töötades välja ja viies ellu vastavaid plaane ja teisi majandamisstrateegiaid;

(g) kehtestada või säilitada abinõud biotehnoloogiast tulenevate teisenenud elusorganismide kasutamise ja lahtipääsemisega seotud riski kontrollimiseks, vähendamiseks või kõrvaldamiseks, et vältida nende poolt keskkonnale kahjuliku mõju avaldamist ning bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise huvide kahjustamist ja ka riski inimeste tervisele;

(h) takistada ökosüsteeme, kasvukohti ja elupaiku või liike ohustavate võõrliikide introductseerimist, takistada nende levimist või hävitada neid;

(i) püüda luua vajalikud tingimused bioloogilise mitmekesisuse praeguse kasutuse ja kaitse sobitamiseks tema komponentide säästva kasutusega;

(j) siseriikliku seadusandluse alusel respektseerida, hoida ja säilitada traditsioonilisi eluviise kehastavate kohalike põliskogukondade teadmisi, uuendusi ja tavasid, mis puudutavad bioloogilise mitmekesisuse kaitset ja säästvat kasutamist; aidata selliste teadmiste, uuenduste ja tavade kandjate heakskiidul ja osalemisel kaasa nende laiemale rakendamisele ning ergutada sellest saadavate tulude õiglast jaotamist;

(k) arendada välja või kasutada vajalikku seadusandlust ja/või muid reguleerivaid nõudeid ohustatud liikide ja populatsioonide kaitseks;

(l) reguleerida ja juhtida vastavaid protsesse ja tegevusliike seal, kus vastavalt artiklile 7 on kindlaks tehtud märkimisväärne bioloogilise mitmekesisuse kahjustamine; ja

(m) koostööd teha punktides *a* ja *b* sätestatud *in-situ* kaitsele majandusliku ja muu toetuse võimaldamise alal, esmajoones arengumaades.

Artikkel 9. *Ex-situ*kaitsmine

Igal osapoolel tuleb enda võimaluste piires ja talle sobival viisil ning peamiselt täienduseks *in-situ*kaitsme meetoditele:

- (a) rakendada meetmeid bioloogilise mitmekesisuse komponentide kaitseks *ex-situ*, eriti nende päritolumaal;
- (b) luua ja säilitada võimalused taimede, loomade ja mikroorganismide kaitseks ja uurimiseks *ex-situ*, eriti geneetiliste ressursside päritolumaal;
- (c) rakendada meetmeid ohustatud liikide päästmiseks, nende seisundi parandamiseks ning sobivatel tingimustel reintrodutseerimiseks nende looduslikesse kasvukohtadesse ja elupaikadesse;
- (d) reguleerida ja korraldada bioloogiliste ressursside kogumist nende looduslikest kasvukohtadest ja elupaikadest *ex-situ*kaitsme eesmärkidel nii, et ei ohustataks ökosüsteeme ja liikide *in-situ*populatsioone, välja arvatud seal, kus ajutiselt on vaja rakendada erilisi *ex-situ*meetmeid vastavalt käesoleva artikli punktile c; ja
- (e) koostööd teha riigivahelises ja erasektori vahelises koostöös bioloogiliste ressursside kaitse ja säästmiseks ning *ex-situ*kaitsme võimaluste loomisel ja säilitamisel arengumaades.

Artikkel 10. Bioloogilise mitmekesisuse komponentide säästev kasutamine

Igal osapoolel tuleb enda võimaluste piires ja talle sobival viisil:

- (a) integreerida bioloogiliste ressursside kaitse ja säästva kasutamise seonduvad kaalutlused oma siseriiklikesse juhtimisfunktsioonidesse;
- (b) kehtestada bioloogiliste ressursside kasutamise seotud meetmed, et hoida ära või muuta minimaalseks bioloogilist mitmekesisust ohustavate tegurite mõju;
- (c) kaitsta ja soodustada bioloogiliste ressursside tavapärasest kasutamist kooskõlas traditsioonilise kultuuritaustaga, mis sobib kokku nimetatud ressursside kaitse ja säästva kasutamise nõuetega;
- (d) toetada kohalikku elanikkonda taastustegevuse väljaarendamisel ja kasutuselevõtul rikutud aladel, kus bioloogiline mitmekesisus on vähenenud; ja
- (e) ergutada riigivahelise ja erasektori vahelise koostöö bioloogiliste ressursside säästva kasutamise meetodite väljaarendamisel.

Artikkel 11. Ergutusabinõud

Igal osapoolel tuleb võimaluste piires ja talle sobival viisil kehtestada majanduslikult ja sotsiaalselt kindlad abinõud bioloogilise mitmekesisuse komponentide kaitse ja säästva kasutamise ergutamiseks.

Artikkel 12. Uuringud ja koolitus

Arengumaade erivajadusi arvestades tuleb osapooltel:

- (a) rakendada ja toetada bioloogilise mitmekesisuse ja selle komponentide kindlaksmääramise, kaitse ja säästva kasutamise seotud teaduse- ja tehnika-alaseid õppe- ning koolitusprogramme ning anda sellealast abi arengumaadele;
- (b) toetada ja ergutada bioloogilise mitmekesisuse kaitsele ja säästvale kasutamisele kaasa aitavaid uuringuid, eriti arengumaades, lähtudes *inter aliateaduslikes*, tehnilistes ja tehnoloogilistes küsimustes nõu andva abiorgani soovitusel vastu võetud osapoolte konverentsi otsustest; ja
- (c) aidata kaasa bioloogilise mitmekesisuse uurimise alaste teadussaavutuste kasutamisele selleks, et töötada välja meetodeid bioloogiliste ressursside kaitseks ja säästvaks kasutamiseks vastavalt artiklite 16, 18 ja 20 sätetele.

Artikkel 13. Üldsuse haritus ja teadlikkus

Osapooltel tuleb:

- (a) toetada ja ergutada arusaamist bioloogilise mitmekesisuse kaitsmise ja selleks vajalike abinõude tähtsusest, samuti nimetatud teemade propageerimist levivahendite kaudu ning nende lülitamist õppeprogrammidesse; ja
- (b) võimalusel teha teiste riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega koostöö bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästliku kasutamise alaste õppe- ja üldsuse teadlikkuse tõstmise programmide väljaarendamisel.

Artikkel 14. Mõju hindamine ja ebasoodsa mõju vähendamine

1. Igal osapoolel tuleb võimaluste piires ja talle sobival viisil:

- (a) võtta tarvitusele asjakohased menetlused, mis nõuavad bioloogilisele mitmekesisusele potentsiaalselt kahjulike projektide keskkonnamõju hindamist, pidades seejuures silmas kahjuliku mõju ärahoidmist või vähendamist ning võimalusel lubada üldsuse osavõttu nendest menetlustest;
- (b) astuda vajalikke samme keskkonnamõjude täieliku arvesse võtmise kindlustamiseks nende programmide ja tegevussuundade puhul, mis suure tõenäosusega kahjustavad oluliselt bioloogilist mitmekesisust;
- (c) vastastikku kaasa aidata informatsiooni levitamisele ja vahetusele ning konsultatsioonidele tema jurisdiktsiooni või kontrolli all olevate tegevuste kohta, mis võivad kahjustada teiste riikide või riikliku jurisdiktsiooni väliste piirkondade bioloogilist mitmekesisust, ergutades võimaluse korral vastavasisuliste kahepoolsete, regionaalsete või mitmepoolsete lepete sõlmimist;
- (d) teiste riikide jurisdiktsiooni aluste või riikliku jurisdiktsiooni väliste alade bioloogilise mitmekesisuse tõsise ohustatuse või kahjustumise korral informeerida potentsiaalselt mõjustatud riike koheselt sellest ohust või kahjustusest ning alustada tegevust selle ohu või kahjustuse ära hoidmiseks või kõrvaldamiseks; ja
- (e) parandada riiklikku valmisolekut reageerida looduslikult või muudel põhjustel tekkinud hädaolukordadele, mis kujutavad endast tõsist ja ähvardavat ohtu bioloogilisele mitmekesisusele; ergutada rahvusvahelist

koostööd täiendamaks vastava-alaseid riiklikke jõupingutusi ning koostada võimalusel ja asjaosaliste riikide või regionaalse majandusintegratsiooni organisatsioonide nõusolekul ootamatuste puhuks ühisplaan.

2. Osapoolte konverents vaatab läbiviidavate uurimuste põhjal läbi vastutuse ja hüvituse küsimused, sealhulgas bioloogilisele mitmekesisusele tekitatud kahju likvideerimise ja kompenseerimisega seotud küsimused, välja arvatud juhtudel, kus selline vastutus on puhtalt riigi siseasi.

Artikkel 15. Juurdepääs geneetilistele ressurssidele

1. Tunnustades riikide suveräänseid õigusi oma loodusressurssidele, kuulub geneetilistele ressurssidele juurdepääsu üle otsustamise õigus riikide valitsustele ja allub siseriiklikule seadusandlusele.

2. Iga osapool püüab võimaldada teiste osapoolte juurdepääsu geneetilistele ressurssidele nende keskkonnakaitsele ohutu kasutamise eesmärgil ja mitte kehtestada konventsiooni eesmärkidega vastuolus olevaid piiranguid.

3. Konventsiooni kohaselt võib vastavalt käesolevale artiklile ja artiklitele 16 ja 19 geneetilisi ressursse tarnida ainult nende päritolumaa või osapool, mis on omandanud vastavad geneetilised ressursid käesoleva konventsiooni alusel.

4. Juurdepääsu võimaldamise korral peab see põhinema vastastikusel kokkuleppel ja vastama käesoleva artikli sätetele.

5. Juurdepääs geneetilistele ressurssidele sõltub neid ressursse tarniva osapoolte eelnevalt teatatud nõusolekust, kui see osapool ei ole otsustanud teisiti.

6. Iga osapool püüab arendada ja teostada teiste osapoolte poolt tarnitavatel geneetilistel ressurssidel baseeruvat teaduslikku uurimist nende osapoolte täielikul osavõtul ja võimaluse korral nende osapoolte territooriumil.

7. Iga osapool rakendab kooskõlas artiklitega 16 ja 19 ning vajadusel artiklites 20 ja 21 kehtestatud finantsmehhanismi kaudu sobivaid seadusandlikke, administratiivseid või poliitilisi meetmeid, jaotamaks ressursse tarniva osapooltega õiglaselt ja võrdselt uuringute ja arengu tulemusi ning geneetiliste ressursside kaubanduslikust või muul viisil kasutamisest saadavat tulu. Selline jaotamine toimub vastastikuse kokkuleppe alusel.

Artikkel 16. Juurdepääs tehnoloogiale ja tehnoloogia edastamine

1. Mõistes siinkohal tehnoloogia all biotehnoloogiat, tunnustab iga osapool, et nii juurdepääs tehnoloogiale kui ka tehnoloogia edastamine teistele osapooltele on konventsiooni eesmärkide saavutamise seisukohalt olulised, ning kohustub käesoleva artikli sätete kohaselt võimaldama ja/või hõlbustama teiste osapoolte juurdepääsu tehnoloogiatele, mis on seotud bioloogilise mitmekesisuse säästliku kasutamisega või kasutavad geneetilisi ressursse ega kahjusta oluliselt keskkonda, samuti selliste tehnoloogiate edastamist teistele osapooltele.

2. Lõikes 1 viidatav juurdepääs tehnoloogiale ja tehnoloogia edastamine tuleb arengumaadele kindlustada ja/või hõlbustada õiglaselt ja soodsaimatel tingimustel, sealhulgas lepingulistel või, vastastikusel kokkuleppel, enamsoodustustingimustel ja vajaduse korral artiklites 20 ja 21 kehtestatud finantsmehhanismi kaudu.

Patendialuse ja intellektuaalse omandi õigusega seotud tehnoloogia puhul tagatakse juurdepääs ja edastamine tingimustel, mis tunnustavad intellektuaalse omandi õiguse küllaldase ja efektiivse kaitse põhimõtet ja haakuvad sellega. Selle lõike rakendamine peab olema kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 3, 4 ja 5.

3. Iga osapool rakendab vajalikke seadusandlikke, administratiivseid või poliitilisi meetmeid selleks, et tagada teistele osapooltele, eriti aga geneetilisi ressursse tarnivatele arengumaadele juurdepääs neid ressursse kasutavale tehnoloogiale ning vastastikusel kokkuleppel nende tehnoloogiate, sealhulgas patendialuse või muu intellektuaalse omandi õiguse poolt kaitstud tehnoloogia edastamine. See peab toimuma kooskõlas rahvusvahelise õigusega ning alljärgnevate lõigetega 4 ja 5 ning vajadusel artiklites 20 ja 21 sätestatud finantsmehhanismi kaudu.

4. Iga osapool rakendab vajalikke seadusandlikke, administratiivseid või poliitilisi meetmeid selleks, et erasektor hõlbustaks nii arengumaade valitsusasutuste kui ka erasektori juurdepääsu tehnoloogiale, selle ühist edasiarendamist ja edastamist vastavalt käesoleva artikli lõikele 1, ning peab selles osas kinni lõigetes 1, 2 ja 3 sisalduvaist kohustustest.

5. Tunnistades, et patendid ja teised intellektuaalse omandi õigused võivad mõjutada käesoleva konventsiooni täideviimist, teevad osapooled kooskõlas riikliku seadusandlusega ja rahvusvahelise õigusega koostööd tagamaks seda, et need õigused toetavad konventsiooni eesmarke ega ole nendega vastuolus.

Artikkel 17. Informatsiooni vahetamine

1. Osapooled hõlbustavad kõikidest avalikult kättesaadavatest allikatest pärineva informatsiooni vahetamist bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise kohta, arvestades seejuures arengumaade erivajadustega.

2. Selline informatsiooni vahetamine hõlmab tehniliste, teaduslike ja sotsiaalmajanduslike uuringute tulemusi, samuti informatsiooni väljaõppe- ja ülevaateprogrammide, erialaseid teadmisi, indigeenseid ja traditsioonilisi teadmisi muutmata kujul ja ühendatuna tehnoloogiatega, millele viidati artikli 16 lõikes 1. Võimaluse korral hõlmab see ka informatsiooni tagastamist selle lähtekohta.

Artikkel 18. Teaduslik ja tehniline koostöö

1. Osapooled edendavad rahvusvahelist tehnilist ja teaduslikku koostööd bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise alal, vajaduse korral vastavate rahvusvaheliste ja riiklike institutsioonide kaudu.
2. Iga osapool edendab käesoleva konventsiooni täideviimisel teiste osapooltega, eriti arengumaadega tehnilist ja teaduslikku koostööd, *inter alia*, abistades neid nende riiklike tegevussuundade väljaarendamisel ja elluviimisel. Sellise koostöö edendamisel tuleks erilist tähelepanu pöörata siseriiklike võimaluste arendamisele ja tugevdamisele kaadri väljaarendamise ja vastavate institutsioonide loomise abil.
3. Osapoolte konverents määrab oma esimesel koosolekul kindlaks, kuidas luua kliiringhausi mehhanism tehnilise ja teadusliku koostöö edendamiseks ja hõlbustamiseks.
4. Konventsiooni eesmärkide saavutamiseks ergutavad ja arendavad osapooled kooskõlas riikliku seadusandluse ja poliitikaga tehnoloogiate, sealhulgas ka kohalike ja traditsiooniliste tehnoloogiate edasiarendamise ja kasutamise alase koostöö meetodeid. Sel eesmärgil aitavad osapooled kaasa ka personali väljaõppe ja ekspertide vahetuse alasele koostööle.
5. Osapooled aitavad vastastikusel kokkuleppel luua ühiseid uurimisprogramme ja ühisetevõtteid konventsiooni täitmiseks vajalike tehnoloogiate väljaarendamiseks.

Artikkel 19. Biotehnoloogia käsitlemine ja sellest saadava tulu jaotamine

1. Iga osapool rakendab vajalikke seadusandlikke, administratiivseid või poliitilisi meetmeid geneetilisi ressursse tarnivate osapoolte, eriti arengumaade efektiivse osavõtu tagamiseks biotehnoloogia alastest uurimistöödest ning võimaluse korral selliste uurimistööde läbiviimiseks kõnealustes riikides.
2. Iga osapool rakendab kõiki teostatavaid meetmeid selleks, et soodustada ja arendada osapoolte, eriti arengumaade õiglastel ja põhjendatud alustel eelisõiguslikku juurdepääsu nende poolt tarnitavatele ressurssidele rajatud biotehnoloogia kasutamise tulemustele ja sellest saadavatele tuludele. Sellist juurdepääsu võimaldatakse vastastikku kokkulepitud tingimustel.
3. Osapooled kaaluvad vajadust sellise protokolliga järele, mis paneks paika protseduurireeglid, sealhulgas esmajoonelise eelneva kokkuleppe nõude igasuguste biotehnoloogiast tulenevate modifitseeritud elusorganismide käsitlemise, kasutamise ja turvaliselt edasi toimetamise jaoks, kui need organismid võivad kahjustada bioloogilise mitmekesisuse kaitset ja säästvat kasutamist. Samuti arutavad osapooled vajadusel läbi sellise protokolliga sisu.
4. Iga osapool teatab, milliseid kasutus- ja ohutuseeskirju ta vajab lõikes 3 viidatud organismidega ümberkäimisel ning annab igasugust tema kasutuses olevat informatsiooni nende organismide võimaliku ebasoodsa mõju kohta osapooltele, kellele neid on kavas tutvustada. Sellist informatsiooni annab osapool kas vahetult või kohustades selleks mis tahes oma jurisdiktsiooni all olevat ja kõnealuseid organisme tarnivat füüsilist või juriidilist isikut.

Artikkel 20. Finantsressursid

1. Iga osapool kohustub eraldama oma võimaluste kohast finantsabi ja ergutusvahendeid neile riiklikele tegevusaladele, mis on suunatud käesoleva konventsiooni eesmärkide saavutamisele, võttes seejuures arvesse enda riiklike plaane, prioriteete ja programme.
2. Arenenud maade osapooled annavad arengumaadele uusi ja täiendavaid rahalisi vahendeid võimaldamaks neil täielikult katta konventsioonijärgsete kohustuste täitmiseks tulenevaid lisakulutusi ning saada konventsiooni sätete rakendamiseks kasumit. Vastavate lisakulutuste suhtes lepib arengumaa osapool kokku artiklis 21 viidatud institutsionaalse struktuuriga. Rahaliste vahendite eraldamine toimub kooskõlas osapoolte konverentsi poolt kehtestatud tegevussuundade, strateegia, programmiliste prioriteetide ja valikukriteeriumidega ning kinnitatud lisakulutuste nimekirjaga. Teised osapooled, kaasa arvatud turumajandusele ülemineku protsessis olevad riigid võivad enesele vabatahtlikult võtta arenenud maade kohustusi. Käesoleva artikli tarbeks kinnitab osapoolte konverents oma esimesel koosolekul arenenud maade osapoolte ja nende osapoolte nimekirja, kes on enesele vabatahtlikult võtnud arenenud maade osapoolte kohustused. Osapoolte konverents vaatab selle nimekirja perioodiliselt läbi ja viib sellesse vajadusel sisse parandusi. Oodatud on ka teiste riikide ja allikate vabatahtlikud annetused. Käesoleva lõike järgsete kohustuste täitmisele tuleb arvestada vahendite piisavuse, prognoositavuse ja õigeaegse laekumise vajadusega ning maksukoormuse sobiva jaotumise tähtsusega nimekirja kantud toetavate osapoolte vahel.
3. Käesoleva konventsiooni elluviimiseks vajalikke rahalisi vahendeid võivad arenenud maade osapooled eraldada ja arengumaade osapooled kasutada ka kahepoolsete, regionaalsete ja teiste mitmepoolsete kanalite kaudu.
4. Arengumaade osapoolte konventsioonijärgsete kohustuste täitmise efektiivsus sõltub sellest, kui efektiivselt täidavad arenenud maade osapooled oma konventsioonijärgseid rahaliste vahendite ja tehnoloogia edastamisega seotud kohustusi, võttes täielikult arvesse, et arengumaade osapoolte esmased ja ülekaalukad prioriteetid on majanduslik ja sotsiaalne areng ning vaesuse kõrvaldamine.
5. Finantseerimisel ja tehnoloogia edastamisel võtavad osapooled täielikult arvesse kõige vähem arenenud riikide erivajadusi ja eriolukorda.
6. Osapooled arvestavad ka eritingimustega, mis tulenevad arengumaade osapoolte sõltuvusest bioloogilisest mitmekesisusest ning bioloogilise mitmekesisuse jaotumisest ja paiknemisest arengumaa osapoolte, eriti aga väikeste saareriikide piires.
7. Osapooled arvestavad ka eriolukorraga, mis valitseb arengumaades, sealhulgas neis, mis on kõige tundlikumad keskkonnakahjustuste suhtes, nagu näiteks riigid, kus esineb põuaseid ja pool-põuaseid piirkondi või ranniku- ja mägi alasid.

Artikkel 21. Finantsmehhanism

1. Arengumaade osapooltele käesoleva konventsiooni tarbeks eraldiste või kontsessioonide näol rahaliste vahendite edastamist reguleerib mehhanism, mille põhielemente kirjeldab käesolev artikkel. See mehhanism funktsioneerib osapoolte konverentsi volitusel ja juhtimisel ning on sellele aruandekohustuslik. Mehhanism toimib sellise institutsionaalse struktuuri kaudu, mille määrab kindlaks osapoolte konverents oma esimesel koosolekul. Vastavatele ressurssidele juurdepääsu üle otsustab osapoolte konverents, kes määrab kindlaks ka nende kasutamist puudutavad tegevussuunad, strateegia, programmilised prioriteedid ja valikukriteeriumid. Toetused peavad arvesse võtma artiklis 20 viidatud vahendite prognoositavuse, piisavuse ja õigeaegse laekumise vajadust vastavalt vahendite hulgale, mille üle peab regulaarselt otsustama osapoolte konverents ning koormuse jaotamise tähtsust artikli 20 lõikes 2 viidatud nimekirjas olevate toetavate osapoolte vahel. Arenenud maade osapooled ja teised riigid või allikad võivad teha ka vabatahtlikke annetusi. Mehhanism toimib demokraatliku ja kindlapiirilise juhtimissüsteemi piires.
2. Käesoleva konventsiooni eesmärgid järgides määrab osapoolte konverents oma esimesel koosolekul kindlaks tegevussuunad, strateegia ja programmilised prioriteedid ning ka detailsed valikukriteeriumid ja -juhised rahaliste ressursside eraldamise ja kasutamise üle otsustamiseks. Samuti otsustab osapoolte konverents rahaliste vahendite kasutamise regulaarse jälgimise ja hindamise küsimused. Osapoolte konverents otsustab lõike 1 jõustumise tingimuste üle pärast konsulteerimist finantsmehhanismi toimimist korraldava institutsionaalse struktuuriga.
3. Osapoolte konverents vaatab vähemalt kahe aasta möödumisel konventsiooni jõustumisest ja edaspidi regulaarselt uuesti läbi käesolevas artiklis loodud mehhanismi efektiivsuse, kaasa arvatud ülaltoodud lõikes 2 viidatud kriteeriumide ja juhiste kõlblikkuse. Sellise ülevaatusel astub osapoolte konverents vajaduse korral samme selle mehhanismi efektiivsuse parandamiseks.
4. Osapooled kaaluvad olemasolevate finantsasutuste tugevdamist selleks, et tagada finantsressursid bioloogilise mitmekesisuse kaitseks ja säästvaks kasutamiseks.

Artikkel 22. Suhted teiste rahvusvaheliste konventsioonidega

1. Käesoleva konventsiooni sätted ei mõjuta ühegi lepingu osapoolle mis tahes teisest olemasolevast rahvusvahelisest kokkuleppes tulenevaid õigusi ja kohustusi, välja arvatud juhudel, kui nende õiguste ja kohustuste täitmine võib põhjustada tõsist kahju või ohtu bioloogilisele mitmekesisusele.
2. Merekeskkonna suhtes rakendab osapoolte konverents käesolevat konventsiooni kooskõlas riikide mereseadustest tulenevate õiguste ja kohustustega.

Artikkel 23. Osapoolte konverents

1. Käesolevaga luuakse osapoolte konverents. Osapoolte konverentsi esimese koosoleku kutsub kokku ÜRO Keskkonnaprogrammi tegevdirektor mitte hiljem kui üks aasta pärast käesoleva konventsiooni jõustumist. Seejärel peetakse osapoolte konverentsi korralisi koosolekuid konverentsi esimesel koosolekul kindlaks määratud regulaarsete ajavahemike järel.
2. Osapoolte konverentsi erakorralisi koosolekuid peetakse konverentsi poolt vajalikuks peetavatel aegadel või mistahes osapoolte kirjalikul palvel, eeldusel, et kuue kuu jooksul pärast seda, kui sekretariaat on palvest osapooltele teatanud, toetab seda vähemalt üks kolmandik.
3. Osapoolte konverents kiidab konsensuse alusel heaks ja võtab vastu oma ja kõikide tema poolt moodustatavate allorganite protseduurireeglid ning ka sekretariaadi finantseerimist juhtivad finantsreeglid. Igal korralisel koosolekul võetakse vastu eelarve finantsperioodiks kuni järgmise korralise koosolekuni.
4. Osapoolte konverents jälgib käesoleva konventsiooni täitmist ja sel eesmärgil:
 - (a) kehtestab artiklis 26 nõutava informatsiooni edastamise vormi ja intervalli ja vaatab läbi nii selle informatsiooni kui ka allorganite poolt esitatud ettekanded;
 - (b) vaatab läbi teaduslikud, tehnilised ja tehnoloogilised nõuanded bioloogilise mitmekesisuse alal, mis on ette valmistatud kooskõlas artikliga 26;
 - (c) vaatab nõuetekohaselt läbi ja võtab vastu artiklis 28 sätestatud protokollid;
 - (d) vaatab nõuetekohaselt läbi ja võtab vastu artiklitega 29 ja 30 kooskõlas olevad käesoleva konventsiooni parandused ja lisad;
 - (e) vaatab läbi kõikide protokollide ja nende lisade parandused ning soovib vastava otsuse korral kõnesolevate protokollide osapooltel need vastu võtta;
 - (f) vaatab nõuetekohaselt läbi ja võtab kooskõlas artikliga 30 vastu käesoleva konventsiooni täiendavad lisad;
 - (g) moodustab sellised allorganid, mida peetakse vajalikuks käesoleva konventsiooni täitmiseks, eriti teaduslike ja tehniliste nõuannete hankimiseks;
 - (h) kontakteerub sekretariaadi kaudu teiste käesoleva konventsiooniga haaratud küsimustega tegelevate konventsioonide täidesaatvate organitega selleks, et leida sobivaid vorme nendega koostöö tegemiseks; ja
 - (i) kaalub ja võtab oma tegevusega omandatud kogemuste põhjal ette konventsiooni eesmärkide saavutamiseks vajalikke täiendavaid samme.
5. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, selle eriorganid ja Rahvusvaheline Aatomienergia Agentuur ning samuti ükskõik milline riik, mis ei ole käesoleva konventsiooni osapool, võib osapoolte konverentsi koosolekul olla esindatud vaatlejana. Mistahes muu riiklik või mitteriiklik organ või komitee, mis on bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamisega seotud valdkondades kompetentne ja on teatanud sekretariaadile oma soovist osaleda osapoolte konverentsi koosolekul vaatlejana, saab selleks loa, välja arvatud juhul, kui vähemalt üks kolmandik kohalolevatest osapooltest on selle vastu. Vaatlejate juurdepääs ja osavõtt allub osapoolte konverentsi poolt vastu võetud protseduurireeglitele.

Artikkel 24. Sekretariaat

1. Käesolevaga luuakse sekretariaat. Selle funktsioonid on:
 - (a) korraldada ja teenindada osapoolte konverentsi koosolekuid vastavalt artiklile 23;
 - (b) täita funktsioone, mis on talle antud ükskõik millise protokolliga;
 - (c) ette valmistada ettekanded oma konventsioonijärgsete funktsioonide täitmise kohta ning esitada need osapoolte konverentsile;
 - (d) teha koostööd teiste asjaomaste rahvusvaheliste organitega ja eriti astuda sellistesse administratiivsetesse ning lepingulistesse vahetevahelisse, mis võivad olla vajalikud tema funktsioonide efektiivseks täitmiseks; ja
 - (e) täita muid funktsioone, mida võib kindlaks määrata osapoolte konverents.
2. Oma esimesel korralisel koosolekul nimetab osapoolte konverents sekretariaadi nende olemasolevate kompetentsete rahvusvaheliste organisatsioonide hulgast, mis on teatanud oma soovist täita käesoleva konventsiooni sekretariaadi funktsioone.

Artikkel 25. Allorgan teadusliku, tehnilise ja tehnoloogilise nõuande alal

1. Käesolevaga luuakse teaduslikes, tehnilistes ja tehnoloogilistes küsimustes nõu andev allorgan, et tagada osapoolte konverentsi ja vajadusel selle haruorganite nõuetekohane ja õigeaegne nõustamine käesoleva konventsiooni täitmise alastes küsimustes. See organ on avatud kõikidele osapooltele ja tegeleb paljude teadusharudega. Sinna kuuluvad ka vastaval alal kompetentsed valitsuste esindajad. Kõikide oma töö aspektide kohta esitab see organ regulaarselt aruandeid osapoolte konverentsile.
2. Osapoolte konverentsi volitusel ja vastavalt selle poolt antud juhiste ja selle palvel haruorgan:
 - (a) annab teaduslikke ja tehnilisi hinnanguid bioloogilise mitmekesisuse seisundile;
 - (b) valmistab ette käesoleva konventsiooni järgselt rakendatud abinõude mõju teaduslikke ja tehnilisi hinnanguid;
 - (c) teeb kindlaks uusi, efektiivseid ja kõrgetasemelisi bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise seotud tehnoloogiaid ja teadmisi ning annab nõu selliste tehnoloogiate arengu edendamise ja/või üleandmise viiside ja vahendite osas;
 - (d) annab nõu bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise seotud uuringute ja arengu alaste teaduslike programmide ja vastava-alase rahvusvahelise koostöö kohta;
 - (e) vastab teadust, tehnikat, tehnoloogiat ja meetodikat puudutavatele küsimustele, mida osapoolte konverents ja selle allorganid esitavad.
3. Selle organi funktsioone, tööjuhiseid, korraldust ja toiminguid võib täiendada osapoolte konverents.

Artikkel 26. Ettekanded

Iga osapool esitab osapoolte konverentsile viimase poolt kindlaks määratud ajavahemike järel ettekande käesoleva konventsiooni tingimuste täitmiseks rakendatud meetmete kohta ning nende efektiivsuse kohta käesoleva konventsiooni eesmärkide saavutamisel.

Artikkel 27. Vaidluste lahendamine

1. Osapoolte vahelise vaidluse puhul, mis puudutab käesoleva konventsiooni tõlgendamist või rakendamist, otsivad vaidluses osalejad lahendust läbirääkimiste teel.
2. Kui vaidluse osapooled ei suuda jõuda kokkuleppele läbirääkimiste teel, võivad nad püüda ühiselt leida ametkonda või kolmandat isikut, kes oleks vahendajaks vaidluse lahendamisel.
3. Käesoleva konventsiooni ratifitseerimise, vastuvõtmise, heakskiitmise või sellega ühinemise ajal või ükskõik millal pärast seda võib riik või regionaalne majandusliku integratsiooni organisatsioon kirjalikult teatada depositaarile, et ta aktsepteerib lõigete 1 või 2 alusel lahendamata vaidluste puhul kohustuslikuna üht või mõlemat järgnevatest vaidlusküsimuste lahendamise viisi:
 - (a) arbitraazi vastavalt protseduurireeglitele, mis on ära toodud II lisa esimeses osas;
 - (b) vaidlusküsimuste esitamist lahendamiseks Rahvusvahelisele Kohtule;
4. Kui vaidluse osapooled ei ole aktsepteerinud ühte ja sama või kumbagi lõikes 3 toodud protseduuri, antakse vaidlus leppimuse saavutamiseks üle vastavalt II lisa teisele osale juhul, kui vaidluse osapooled ei ole kokku leppinud teisiti.
5. Käesoleva artikli tingimused kehtivad iga protokollis suhtes, välja arvatud juhul, kui asjaomases protokollis on ette nähtud teisiti.

Artikkel 28. Protokollide vastuvõtmine

1. Osapooled teevad koostööd käesoleva konventsiooni protokollide formuleerimisel ja vastuvõtmisel.
2. Protokollid võetakse vastu osapoolte konverentsi koosolekul.
3. Esitatud protokollis teksti teeb sekretariaat osapooltele teatavaks vähemalt kuus kuud enne sellist koosolekut.

Artikkel 29. Konventsiooni või protokollide parandused

1. Iga osapool võib esitada ettepanekuid käesolevasse konventsiooni paranduste tegemiseks. Parandusettepanekuid ükskõik millise protokollis kohta võib esitada iga antud protokollis osapool.
2. Käesoleva konventsiooni parandused võetakse vastu osapoolte konverentsi koosolekul. Iga protokollis parandused võetakse vastu kõnealuse protokollis osapoolte koosolekul. Käesoleva konventsiooni või ükskõik millise protokollis parandusettepaneku teksti teeb sekretariaat kõnealuse dokumendi osapooltele teatavaks

vähemalt kuus kuud enne koosolekut, millele parandused on esitatud vastuvõtmiseks, kui protokollis ei ole ette nähtud teisiti. Sekretariaat informeerib parandusettepanekutest ka käesolevale konventsioonile allakirjutanuid.

3. Osapooled teevad kõik võimaliku, et jõuda kokkuleppele käesoleva konventsiooni või ükskõik millise protokolliga parandusettepanekute suhtes konsensuse teel. Kui kõik jõupingutused konsensuse saavutamiseks on ammendatud ja kokkuleppele ei ole jõutud, võetakse parandus viimase väljapääsuna vastu kõnealuse dokumendi arutamiskoosolekul osalevate ja hääletavate osapoolte kahe kolmandiku hääleteenamusega ning depositaar esitab selle kõigile osapooltele ratifitseerimiseks, vastuvõtmiseks või heakskiitmiseks.

4. Paranduste ratifitseerimisest, vastuvõtmisest või heakskiitmise teatatakse depositaarile kirjalikult. Parandused, mis võeti vastu vastavalt ülaltoodud lõikele 3, jõustuvad neid vastu võtnud osapoolte suhtes üheksakümne päeval pärast käesoleva konventsiooni osapoolte või protokolliga seotud osapoolte vähemalt kahe kolmandiku poolt ratifitseerimise, vastuvõtmise või heakskiitmise dokumentide deponeerimist, välja arvatud juhul, kui protokollis on ette nähtud teisiti. Seejärel jõustuvad need parandused iga teise osapoolte suhtes üheksakümne päeval peale seda, kui see osapool deponeerib paranduste ratifitseerimise, vastuvõtmise või heakskiitmise dokumendi.

5. Käesolevas artiklis tähendavad «kohalolevad ja hääletavad osapooled» kohalolevaid ja poolt või vastu hääletavaid osapooli.

Artikkel 30. Lisade vastuvõtmine ja parandamine

1. Käesoleva konventsiooni või ükskõik millise protokolliga lisad on vastavalt konventsiooni või sellise protokolliga lahutamatud osad ja kui spetsiaalselt ei ole teisiti ette nähtud, on iga viide käesolevale konventsioonile või selle protokollidele samal ajal viide ka igale lisale. Sellised lisad piirduvad protseduuriliste, teaduslike, tehniliste ja administratiivküsimustega.

2. Välja arvatud juhtudel, kui see on lisade suhtes ükskõik millise protokolliga kindlaks määratud teisiti, kehtivad käesoleva konventsiooni täiendavate lisade või ükskõik millise protokolliga lisade esitamise, vastuvõtmise ja jõustumise kohta järgmised protseduurid:

(a) käesoleva konventsiooni ja iga protokolliga lisad esitatakse ja võetakse vastu vastavalt artiklis 29 toodud protseduuridele;

(b) iga osapool, kellel ei ole võimalik heaks kiita selle konventsiooni täiendavat lisa või lisa ükskõik millisele protokollile, milles ta on osapool, teatab sellest kirjalikult depositaarile ühe aasta jooksul alates sellest, kui depositaar teatas sellise lisa vastuvõtmisele esitamisest. Depositaar teatab viivitamatult kõigile osapooltele sellise teate saamisest. Osapool võib igal ajal tagasi võtta eelneva protestiavalduse ja lisad jõustuvad selle osapoolte suhtes vastavalt alltoodud punktile c;

(c) ühe aasta möödumisel sellest, kui depositaar teatas lisa vastuvõtmisest, jõustub lisa kõikide käesoleva konventsiooni või sellega seotud protokollide osapoolte suhtes, kes ei ole esitanud teadet vastavalt ülaltoodud punkti b tingimustele.

3. Käesoleva konventsiooni või ükskõik millise protokolliga lisade paranduste esitamine, vastuvõtmine ja jõustumine allub samadele protseduuridele kui käesoleva konventsiooni lisade ja protokollide lisade esitamine, vastuvõtmine ja jõustumine.

4. Kui täiendav lisa või lisa parandus on seotud käesoleva konventsiooni või ükskõik millise protokolliga parandusega, ei jõustu täiendav lisa või parandus enne, kui ei ole jõustunud konventsiooni või sellega seotud protokolliga parandus.

Artikkel 31. Hääletamisõigus

1. Igal käesoleva konventsiooni või ükskõik millise protokolliga osapoolel on üks hääl, välja arvatud juhul, mis on ette nähtud alltoodud lõikes 2.

2. Regionaalse majandusliku integratsiooni organisatsioonid kasutavad oma kompetentsi kuuluvates küsimustes õigust hääletada hääletoetusega, mis on võrdne nende liikmesriikide arvuga, mis on käesoleva konventsiooni või vastava protokolliga osapoolteks. Sellised organisatsioonid ei kasuta oma hääletamisõigust, kui seda kasutavad nende liikmesriigid ja vastupidi.

Artikkel 32. Käesoleva konventsiooni ja selle protokollide vaheline suhe

1. Riik või regionaalse majandusliku integratsiooni organisatsioon ei või saada protokolliga osapooleks, kui ta ei ole või samal ajal ei saa käesoleva konventsiooni osapooleks.

2. Iga protokolliga otsuste tegemisest võivad osa võtta ainult selle protokolliga seotud osapooled. Iga lepingu osapool, kes ei ole protokolliga ratifitseerinud, vastu võtnud või heaks kiitnud, võib selle protokolliga osapoolte igast koosolekust osa võtta vaatljana.

Artikkel 33. Allakirjutamine

Käesolev konventsioon on kõikidele riikidele ja regionaalse majandusliku integratsiooni organisatsioonidele alla kirjutamiseks avatud Rio de Janeiro alates 5. juunist 1992. a. kuni 14. juunini 1992. a. ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peakorteris New Yorgis alates 15. juunist 1992. a. kuni 4. juunini 1993. a.

Artikkel 34. Ratifitseerimine, vastuvõtmine ja heakskiitmine

1. Käesolev konventsioon ja iga selle protokoll kuuluvad ratifitseerimisele, vastuvõtmisele või heakskiitmisele riikide ja regionaalse majandusliku integratsiooni organisatsioonide poolt. Ratifitseerimise, vastuvõtmise või heakskiitmise dokumendid antakse hoiule depositaarile.
2. Iga ülaltoodud lõikes 1 märgitud organisatsioon, millest saab käesoleva konventsiooni või protokollile lepinguline osapool ilma, et ükski selle liikmesriik oleks lepinguline osapool, on seotud kõigi konventsiooni- või protokollijärgsete kohustustega nii, nagu olukord seda nõuab. Juhul, kui selliste organisatsioonide üks või enam liikmesriiki on käesoleva konventsiooni või vastava protokollile lepingulisteks osapoolteks, otsustavad antud organisatsiooni ja selle liikmesriigid oma sellekohase vastutuse üle seoses konventsioonist või protokollist tulenevate kohustuste täitmisega nii, nagu olukord seda nõuab. Sellistel juhtudel ei ole organisatsioonil ja tema liikmesriikidel lubatud kasutada konventsiooni või vastavat protokollile üheaegselt.
3. Oma ratifitseerimise, vastuvõtmise või heakskiitmise dokumentides teatavad ülaltoodud lõikes 1 viidatud organisatsioonid oma kompetentsuse ulatuse nendes küsimustes, mida juhitakse käesoleva konventsiooni või vastava protokolliga. Need organisatsioonid informeerivad ka depositaari igasugusest vastavast muutusest nende kompetentsuse ulatuses.

Artikkel 35. Juurdepääs

1. Käesolev konventsioon ja iga protokoll on kättesaadavad riikidele ja regionaalse majandusliku integratsiooni organisatsioonidele sellest kuupäevast, kui lõpetatakse konventsioonile ja asjaomasele protokollile allakirjutamine. Juurdepääsetavad dokumendid antakse hoiule depositaarile.
2. Ülaltoodud lõikes 1 viidatud organisatsioonid teatavad oma juurdepääsudokumentides oma kompetentsuse ulatusest nendes küsimustes, mida juhitakse käesoleva konventsiooni või vastava protokolliga. Need organisatsioonid informeerivad ka depositaari igasugusest asjassepuutuvast muutusest nende kompetentsuse ulatuses.
3. Artikli 34 lõike 2 tingimused kehtivad regionaalse majandusliku integratsiooni organisatsioonide kohta, mis on ühenduses käesoleva konventsiooni või ükskõik millise protokolliga.

Artikkel 36. Jõustumine

1. Käesolev konventsioon jõustub üheksakümnendal päeval pärast kolmekümnenda ratifitseerimise, vastuvõtmise, heakskiitmise või juurdepääsudokumendi deponeerimist.
2. Iga protokoll jõustub üheksakümnendal päeval pärast deponeerimise kuupäeva, kui protokollis kindlaks määratud arv ratifitseerimise, vastuvõtmise, heakskiitmise või juurdepääsu dokumente on deponeeritud.
3. Iga lepingu osapool jaoks, kes ratifitseerib, võtab vastu või kiidab heaks käesoleva konventsiooni või ühineb sellega pärast kolmekümnenda ratifitseerimise, vastuvõtmise, heakskiitmise või juurdepääsu dokumendi deponeerimist, jõustub see üheksakümnendal päeval pärast sellise osapoole ratifitseerimise, vastuvõtmise, heakskiitmise või juurdepääsu teate deponeerimise kuupäeva.
4. Iga protokoll, välja arvatud juhul, kui antud protokollis on ette nähtud teisiti, jõustub selle selle lepingu osapoole jaoks, kes ratifitseerib, võtab vastu või kiidab heaks selle protokollile või ühineb sellega pärast selle jõustumist vastavalt ülaltoodud lõikele 2, üheksakümnendal päeval pärast seda kuupäeva, kui antud lepingu osapool deponeerib oma ratifitseerimise, vastuvõtmise, heakskiitmise või juurdepääsu dokumendi või kuupäeval, mil käesolev konventsioon jõustub selle lepingu osapoole jaoks, ükskõik kumb neist kuupäevadest on hilisem.
5. Ükskõik millist regionaalse majandusliku integratsiooni organisatsiooni poolt deponeeritud dokumenti ei võeta ülaltoodud lõigetes 1 ja 2 viidatud eesmärkidel arvesse täiendava dokumendina neile, mis on deponeeritud selle organisatsiooni liikmesriikide poolt.

Artikkel 37. Lisatingimused

Käesolevale konventsioonile ei või esitada mingeid lisatingimusi.

Artikkel 38. Väljaastumine

1. Kahe aasta möödumisel käesoleva konventsiooni jõustumisest osapoole suhtes võib see osapool mis tahes ajal konventsioonist välja astuda, teatades sellest kirjalikult depositaarile.
2. Igasugune selline väljaastumine jõustub ühe aasta möödumisel ajast, mil depositaar sai sellekohase teate või väljaastumise teates märgitud mingil hilisemal ajal.
3. Iga osapool, kes käesolevast konventsioonist välja astub, loetakse väljaastunuks ka igast protokollist, mille osapooleks see oli.

Artikkel 39. Finantsküsimuste ajutine korraldus

Eeldusel, et vastavalt artikli 21 nõuetele on toimunud täielik ümberstruktureerimine, on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Arenguprogrammi, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Keskkonnaprogrammi ja Rahvusvahelise Rekonstruktsiooni ja Arengu Panga poolt moodustatud Ülemaailmne Keskkonnafond käesoleva konventsiooni jõustumise ja osapoolte konverentsi esimese koosoleku vahelisel perioodil või seni, kuni osapoolte konverents otsustab, milline institutsiooniline struktuur selleks kooskõlas artikliga 21 määratakse, ajutiselt selleks korraldavaks struktuuriks, millele viidati artiklis 21.

Artikkel 40. Sekretariaadi ajutine korraldus

Sekretariaat, mille peab kindlustama Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Keskkonnaprogrammi tegevdirektor, on käesoleva konventsiooni jõustumise ja osapoolte konverentsi esimese koosoleku vahelisel perioodil ajutiselt selleks sekretariaadiks, millele viidatakse artikli 24 lõikes 2.

Artikkel 41. Depositaar

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peasekretär võtab enda peale käesoleva konventsiooni ja kõigi protokollide deponaari funktsioonid.

Artikkel 42. Autentsed tekstid

Käesoleva konventsiooni originaal, mille araabia-, hiina-, hispaania-, inglise-, prantsuse- ja venekeelsed tekstid on võrdselt autentset, deponeeritakse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peasekretäri juures.

Selle tõenduseks meie, allakirjutanud, olles nõuetekohaselt volitatud, oleme käesolevale konventsioonile alla kirjutanud.

Sõlmitud Rio de Janeiro 5. juunil 1992. aastal.

Lisa I IDENTIFITSEERIMINE JA SEIRE

1. Ökosüsteemid ja elupaigad/kasvukohad, mis on: kõrge bioloogilise mitmekesisusega, suurt hulka endeemilisi ja ohustatud liike või kõnnumaad sisaldavad; rändliikidele vajalikud; sotsiaalse, majandusliku, kultuurilise või teadusliku tähtsusega; või need, mis on representatiivsed, unikaalsed või seotud evolutsiooni võtme- või muude bioloogiliste protsessidega.

2. Liigid ja kooslused, mis on: ohustatud, kodustatud või kultiveeritud liikide looduslikud sugulased; meditsiinilise, põllumajandusliku või muu majandusliku väärtusega; või sotsiaalse, teadusliku või kultuurilise tähtsusega; omavad tähtsust bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutuse uurimise seisukohalt, nagu indikaatorliigid; ja

3. Kirjeldatud sotsiaalse, teadusliku või majandusliku tähtsusega genoomid ja geenid.

Lisa II I osa. ARBITRAAŽ

Artikkel 1. Nõudja osapool teatab sekretariaadile, et vaidlus on antud arbitraažile vastavalt artiklile 27. Teates märgitakse arbitraaži küsimuse sisu ja see sisaldab eelkõige konventsiooni või protokollide artikleid, mille tõlgendamine või rakendamine on vaidlusküsimuseks. Kui osapooled ei lepi kokku vaidlusküsimuse osas enne, kui kohtu esimees on määratud, otsustab vaidlusküsimuse arbitraažikohus. Sekretariaat edastab saadud informatsiooni kõikidele käesoleva konventsiooni või sellesse puutuva protokollide osapooltele.

Artikkel 2.1. Kahe osapoolte vahelistes vaidlustes koosneb arbitraažikohus kolmest liikmest. Kumbki vaidluse osapool määrab arbiitri ja need kaks selliselt määratud arbiitrit nimetavad omavahelisel kokkuleppel kolmanda arbiitri, kes on kohtu esimeheks. Viimane ei ole kummagi vaidluse osapoolte riigi kodanik ja ta ei ela kummagi osapoolte territooriumil ega tööta kummagi heaks ja ei ole käsitlenud antud juhtumit mingis muus suhtes.

2. Enam kui kahe osapoolte vahelistes vaidlustes määravad sarnase huviga osapooled kokkuleppel ühiselt ühe arbiitri.

3. Iga vakants täidetakse algmääramise puhul kirjeldatud viisil.

Artikkel 3.1. Kui arbitraažikohtu esimeest ei ole määratud kahe kuu jooksul pärast teise arbiitri määramist, siis osapoolte palvel määrab selle Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peasekretär järgneva kahe kuu jooksul.

2. Kui üks vaidluse osapooltest ei määra arbiitrit kahe kuu jooksul pärast sellekohase palve esitamist, võib teine osapool sellest informeerida Peasekretäri, kes järgneva kahe kuu jooksul määrab arbiitri.

Artikkel 4. Arbitraažikohus teeb oma otsused kooskõlas käesoleva konventsiooni ja sellesse puutuvate protokollide tingimuste ja rahvusvaheliste eeskirjadega.

Artikkel 5. Arbitraažikohus määrab ise kindlaks oma protseduurireeglid, kui vaidluse osapooled ei lepi kokku teisiti.

Artikkel 6. Arbitraažikohus võib ühe osapoolte palvel soovitada põhiolemuslikke ajutisi kaitseabinõusid.

Artikkel 7. Vaidluse osapooled kergendavad arbitraažikohtu tööd eelkõige kasutades kõiki nende käsutuses olevaid vahendeid:

(a) esitavad sellele kõik asjasse puutuvad dokumendid, informatsiooni ja vahendid; ning

(b) võimaldavad vajadusel kutsuda tunnistajaid või eksperte ja saada neilt tõendusmaterjali.

Artikkel 8. Osapooled ja arbiitrid on kohustatud kaitsma igasuguse informatsiooni konfidentsiaalsust, mida nad saavad usalduslikult arbitraažikohtu tegutsemise ajal.

Artikkel 9. Vaidluse osapooled kannavad kohtukulud võrdsetes osades, välja arvatud juhul, kui arbitraažikohus otsustab teisiti tingituna antud juhtumi eritingimustest. Kohus peab arvet kõikide oma kulude kohta ja esitab osapooltele sellekohase lõpparuande.

Artikkel 10. Iga lepingu osapool, kellel on juriidilise iseloomuga huvi vaidlusküsimuste osas, mis võivad mõjutada juhtumi kohta käivat otsust, võib kohtu nõusolekul sekkuda menetlusse.

Artikkel 11. Kohus võib ära kuulata ja piiritleda vastuabinõud, mis tulenevad otseselt vaidlusküsimuse sisust.

Artikkel 12. Arbitraažikohtu otsused nii protseduuri osas kui sisuliselt võetakse vastu selle liikmete häälteenamusega.

Artikkel 13. Kui üks vaidluse osapooltest ei ilmu arbitraažikohtusse või tal ei õnnestu kaitsta oma seisukohti, võib teine osapool nõuda kohtult menetluse jätkamist ja otsuse tegemist. Osapoolte puudumine või oma seisukohtade ebaõnnestunud kaitsmine ei kujuta endast takistust kohtumenetlusele. Enne lõppotsuse tegemist peab arbitraažikohus olema veendunud, et nõue tugineb faktidel ja seadustel.

Artikkel 14. Kohus teeb oma lõpliku otsuse viie kuu jooksul sellest kuupäevast arvates, kui ta on täielikult moodustatud juhul, kui ta ei pea vajalikuks tähtaja pikendamist, kuid see periood ei või olla pikem kui viis kuud.

Artikkel 15. Arbitraažikohtu lõppotsus on piiritletud vaidlusküsimuse ainevaldkonnaga ja seal tuuakse ära põhjused, millel see põhineb. Otsuses märgitakse osavõtnud liikmete nimed ja lõppotsuse tegemise kuupäev. Iga kohtu liige võib lisada oma eri- või lahkavõtmise lõppotsuse kohta.

Artikkel 16. Otsus on vaidluse osapooltele kohustuslik. See ei kuulu edasikaebamisele, välja arvatud juhul, kui vaidluse osapooled on edasikaebamise protseduuri suhtes eelnevalt kokku leppinud.

Artikkel 17. Igasuguse avaliku vaidluse, mis võib tekkida vaidluse osapoolte vahel lõppotsuse tõlgendamise või rakendamise viisi suhtes, võib ükskõik kumb osapool anda lahendamiseks sellele arbitraažikohtule, kes selle otsuse tegi.

II osa. LEPITAMINE

Artikkel 1. Ühe vaidluse osapoolte nõudmisel luuakse lepitamiskomisjon. Juhul, kui osapooled pole otsustanud teisiti, koosneb komisjon viiest liikmest, kellest kumbki osapool määrab kaks ja kes ühiselt valivad esimehe.

Artikkel 2. Enam kui kahe osapoolte vahelistes vaidlustes määravad sarnaste huvidega osapooled ühise kokkuleppe teel oma komisjoni liikmed. Kui kahel või enamal osapoolel on erihuvide või ei jõuta sarnaste huvide suhtes kokkuleppele selles, määravad nad oma liikmed eraldi.

Artikkel 3. Kui osapooled ei ole määranud kedagi kahe kuu jooksul pärast lepituskomisjoni moodustamise palve saamist, teeb need määramised järgneva kahe kuu jooksul Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peasekretär, kui selleks väljendab soovi palve esitanud osapool.

Artikkel 4. Kui lepituskomisjoni esimeest ei ole kahe kuu jooksul pärast viimaste komisjoniliikmete määramist valitud, siis ükskõik millise osapoolte palvel määrab järgneva kahe kuu jooksul presidendi Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peasekretär.

Artikkel 5. Lepituskomisjon langetab oma otsused liikmete häälteenamuse alusel. Juhul, kui vaidluse osapooled ei ole kokku leppinud teisiti, määrab komisjon ise kindlaks oma protseduurireeglid. Ta teeb ettepaneku vaidluse lahendamiseks, mida osapooled heas usus arvestavad.

Artikkel 6. Komisjon lahendab erimeelsused lepituskomisjoni kompetentsuse küsimuses.

Convention on Biological Diversity

PREAMBLE

The Contracting Parties,
Conscious of the intrinsic value of biological diversity and of the ecological, genetic, social, economic, scientific, educational, cultural, recreational and aesthetic values of biological diversity and its components,
Conscious also of the importance of biological diversity for evolution and for maintaining life sustaining systems of the biosphere,
Affirming that the conservation of biological diversity is a common concern of humankind,

Reaffirming that States have sovereign rights over their own biological resources,
Reaffirming also that States are responsible for conserving their biological diversity and for using their biological resources in a sustainable manner,
Concerned that biological diversity is being significantly reduced by certain human activities,
Aware of the general lack of information and knowledge regarding biological diversity and of the urgent need to develop scientific, technical and institutional capacities to provide the basic understanding upon which to plan and implement appropriate measures,
Noting that it is vital to anticipate, prevent and attack the causes of significant reduction or loss of biological diversity at source,
Noting also that where there is a threat of significant reduction or loss of biological diversity, lack of full scientific certainty should not be used as a reason for postponing measures to avoid or minimize such a threat,
Noting further that the fundamental requirement for the conservation of biological diversity is the *in-situ* conservation of ecosystems and natural habitats and the maintenance and recovery of viable populations of species in their natural surroundings,
Noting further that *ex-situ* measures, preferably in the country of origin, also have an important role to play,
Recognizing the close and traditional dependence of many indigenous and local communities embodying traditional lifestyles on biological resources, and the desirability of sharing equitably benefits arising from the use of traditional knowledge, innovations and practices relevant to the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components,
Recognizing also the vital role that women play in the conservation and sustainable use of biological diversity and affirming the need for the full participation of women at all levels of policy-making and implementation for biological diversity conservation,
Stressing the importance of, and the need to promote, international, regional and global cooperation among States and intergovernmental organizations and the non-governmental sector for the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components,
Acknowledging that the provision of new and additional financial resources and appropriate access to relevant technologies can be expected to make a substantial difference in the world's ability to address the loss of biological diversity,
Acknowledging further that special provision is required to meet the needs of developing countries, including the provision of new and additional financial resources and appropriate access to relevant technologies,
Noting in this regard the special conditions of the least developed countries and small island States,
Acknowledging that substantial investments are required to conserve biological diversity and that there is the expectation of a broad range of environmental, economic and social benefits from those investments,
Recognizing that economic and social development and poverty eradication are the first and overriding priorities of developing countries,
Aware that conservation and sustainable use of biological diversity is of critical importance for meeting the food, health and other needs of the growing world population, for which purpose access to and sharing of both genetic resources and technologies are essential,
Noting that, ultimately, the conservation and sustainable use of biological diversity will strengthen friendly relations among States and contribute to peace for humankind,
Desiring to enhance and complement existing international arrangements for the conservation of biological diversity and sustainable use of its components, and
Determined to conserve and sustainably use biological diversity for the benefit of present and future generations,
Have agreed as follows:

Article 1. Objectives

The objectives of this Convention, to be pursued in accordance with its relevant provisions, are the conservation of biological diversity, the sustainable use of its components and the fair and equitable sharing of the benefits arising out of the utilization of genetic resources, including by appropriate access to genetic resources and by appropriate transfer of relevant technologies, taking into account all rights over those resources and to technologies, and by appropriate funding.

Article 2. Use of Terms

For the purposes of this Convention:

“Biological diversity” means the variability among living organisms from all sources including, *inter alia*, terrestrial, marine and other aquatic ecosystems and the ecological complexes of which they are part; this includes diversity within species, between species and of ecosystems.

“Biological resources” includes genetic resources, organisms or parts thereof, populations, or any other biotic component of ecosystems with actual or potential use or value for humanity.

“Biotechnology” means any technological application that uses biological systems, living organisms, or derivatives thereof, to make or modify products or processes for specific use.

“Country of origin of genetic resources” means the country which possesses those genetic resources in *in-situ* conditions.

“Country providing genetic resources” means the country supplying genetic resources collected from *in-situ* sources, including populations of both wild and domesticated species, or taken from *ex-situ* sources, which may or may not have originated in that country.

“Domesticated or cultivated species” means species in which the evolutionary process has been influenced by humans to meet their needs.

“Ecosystem” means a dynamic complex of plant, animal and micro-organism communities and their non-living environment interacting as a functional unit.

“*Ex-situ* conservation” means the conservation of components of biological diversity outside their natural habitats.

“Genetic material” means any material of plant, animal, microbial or other origin containing functional units of heredity.

“Genetic resources” means genetic material of actual or potential value.

“Habitat” means the place or type of site where an organism or population naturally occurs.

“*In-situ* conditions” means conditions where genetic resources exist within ecosystems and natural habitats, and, in the case of domesticated or cultivated species, in the surroundings where they have developed their distinctive properties.

“*In-situ* conservation” means the conservation of ecosystems and natural habitats and the maintenance and recovery of viable populations of species in their natural surroundings and, in the case of domesticated or cultivated species, in the surroundings where they have developed their distinctive properties.

“Protected area” means a geographically defined area which is designated or regulated and managed to achieve specific conservation objectives.

“Regional economic integration organization” means an organization constituted by sovereign States of a given region, to which its member States have transferred competence in respect of matters governed by this Convention and which has been duly authorized, in accordance with its internal procedures, to sign, ratify, accept, approve or accede to it.

“Sustainable use” means the use of components of biological diversity in a way and at a rate that does not lead to the long-term decline of biological diversity, thereby maintaining its potential to meet the needs and aspirations of present and future generations.

“Technology” includes biotechnology.

Article 3. Principle

States have, in accordance with the Charter of the United Nations and the principles of international law, the sovereign right to exploit their own resources pursuant to their own environmental policies, and the responsibility to ensure that activities within their jurisdiction or control do not cause damage to the environment of other States or of areas beyond the limits of national jurisdiction.

Article 4. Jurisdictional Scope

Subject to the rights of other States, and except as otherwise expressly provided in this Convention, the provisions of this Convention apply, in relation to each Contracting Party:

- (a) In the case of components of biological diversity, in areas within the limits of its national jurisdiction; and
- (b) In the case of processes and activities, regardless of where their effects occur, carried out under its jurisdiction or control, within the area of its national jurisdiction or beyond the limits of national jurisdiction.

Article 5. Cooperation

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate, cooperate with other Contracting Parties, directly or, where appropriate, through competent international organizations, in respect of areas beyond national jurisdiction and on other matters of mutual interest, for the conservation and sustainable use of biological diversity.

Article 6. General Measures for Conservation and Sustainable Use

Each Contracting Party shall, in accordance with its particular conditions and capabilities:

- (a) Develop national strategies, plans or programmes for the conservation and sustainable use of biological diversity or adapt for this purpose existing strategies, plans or programmes which shall reflect, *inter alia*, the measures set out in this Convention relevant to the Contracting Party concerned; and
- (b) Integrate, as far as possible and as appropriate, the conservation and sustainable use of biological diversity into relevant sectoral or cross-sectoral plans, programmes and policies.

Article 7. Identification and Monitoring

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate, in particular for the purposes of Articles 8 to 10:

- (a) Identify components of biological diversity important for its conservation and sustainable use having regard to the indicative list of categories set down in Annex I;
- (b) Monitor, through sampling and other techniques, the components of biological diversity identified pursuant to subparagraph (a) above, paying particular attention to those requiring urgent conservation measures and those which offer the greatest potential for sustainable use;
- (c) Identify processes and categories of activities which have or are likely to have significant adverse impacts on the conservation and sustainable use of biological diversity, and monitor their effects through sampling and other techniques; and
- (d) Maintain and organize, by any mechanism data, derived from identification and monitoring activities pursuant to subparagraphs (a), (b) and (c) above.

Article 8. *In-situ* Conservation

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate:

- (a) Establish a system of protected areas or areas where special measures need to be taken to conserve biological diversity;
- (b) Develop, where necessary, guidelines for the selection, establishment and management of protected areas or areas where special measures need to be taken to conserve biological diversity;
- (c) Regulate or manage biological resources important for the conservation of biological diversity whether within or outside protected areas, with a view to ensuring their conservation and sustainable use;
- (d) Promote the protection of ecosystems, natural habitats and the maintenance of viable populations of species in natural surroundings;
- (e) Promote environmentally sound and sustainable development in areas adjacent to protected areas with a view to furthering protection of these areas;
- (f) Rehabilitate and restore degraded ecosystems and promote the recovery of threatened species, *inter alia*, through the development and implementation of plans or other management strategies;
- (g) Establish or maintain means to regulate, manage or control the risks associated with the use and release of living modified organisms resulting from biotechnology which are likely to have adverse environmental impacts that could affect the conservation and sustainable use of biological diversity, taking also into account the risks to human health;
- (h) Prevent the introduction of, control or eradicate those alien species which threaten ecosystems, habitats or species;
- (i) Endeavour to provide the conditions needed for compatibility between present uses and the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components;
- (j) Subject to its national legislation, respect, preserve and maintain knowledge, innovations and practices of indigenous and local communities embodying traditional lifestyles relevant for the conservation and sustainable use of biological diversity and promote their wider application with the approval and involvement of the holders of such knowledge, innovations and practices and encourage the equitable sharing of the benefits arising from the utilization of such knowledge, innovations and practices;
- (k) Develop or maintain necessary legislation and/or other regulatory provisions for the protection of threatened species and populations;
- (l) Where a significant adverse effect on biological diversity has been determined pursuant to Article 7, regulate or manage the relevant processes and categories of activities; and
- (m) Cooperate in providing financial and other support for *in-situ* conservation outlined in subparagraphs (a) to (l) above, particularly to developing countries.

Article 9. *Ex-situ* Conservation

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate, and predominantly for the purpose of complementing *in-situ* measures:

- (a) Adopt measures for the *ex-situ* conservation of components of biological diversity, preferably in the country of origin of such components;
- (b) Establish and maintain facilities for *ex-situ* conservation of and research on plants, animals and micro-organisms, preferably in the country of origin of genetic resources;
- (c) Adopt measures for the recovery and rehabilitation of threatened species and for their reintroduction into their natural habitats under appropriate conditions;
- (d) Regulate and manage collection of biological resources from natural habitats for *ex-situ* conservation purposes so as not to threaten ecosystems and *in-situ* populations of species, except where special temporary *ex-situ* measures are required under subparagraph (c) above; and
- (e) Cooperate in providing financial and other support for *ex-situ* conservation outlined in subparagraphs (a) to (d) above and in the establishment and maintenance of *ex-situ* conservation facilities in developing countries.

Article 10. Sustainable Use of Components of Biological Diversity

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate:

- (a) Integrate consideration of the conservation and sustainable use of biological resources into national decision-making;
- (b) Adopt measures relating to the use of biological resources to avoid or minimize adverse impacts on biological diversity;
- (c) Protect and encourage customary use of biological resources in accordance with traditional cultural practices that are compatible with conservation or sustainable use requirements;
- (d) Support local populations to develop and implement remedial action in degraded areas where biological diversity has been reduced; and
- (e) Encourage cooperation between its governmental authorities and its private sector in developing methods for sustainable use of biological resources.

Article 11. Incentive Measures

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate, adopt economically and socially sound measures that act as incentives for the conservation and sustainable use of components of biological diversity.

Article 12. Research and Training

The Contracting Parties, taking into account the special needs of developing countries, shall:

- (a) Establish and maintain programmes for scientific and technical education and training in measures for the identification, conservation and sustainable use of biological diversity and its components and provide support for such education and training for the specific needs of developing countries;
- (b) Promote and encourage research which contributes to the conservation and sustainable use of biological diversity, particularly in developing countries, *inter alia*, in accordance with decisions of the Conference of the Parties taken in consequence of recommendations of the Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice; and
- (c) In keeping with the provisions of Articles 16, 18 and 20, promote and cooperate in the use of scientific advances in biological diversity research in developing methods for conservation and sustainable use of biological resources.

Article 13. Public Education and Awareness

The Contracting Parties shall:

- (a) Promote and encourage understanding of the importance of, and the measures required for, the conservation of biological diversity, as well as its propagation through media, and the inclusion of these topics in educational programmes; and
- (b) Cooperate, as appropriate, with other States and international organizations in developing educational and public awareness programmes, with respect to conservation and sustainable use of biological diversity.

Article 14. Impact Assessment and Minimizing Adverse Impacts

1. Each Contracting Party, as far as possible and as appropriate, shall:

- (a) Introduce appropriate procedures requiring environmental impact assessment of its proposed projects that are likely to have significant adverse effects on biological diversity with a view to avoiding or minimizing such effects and, where appropriate, allow for public participation in such procedures;
- (b) Introduce appropriate arrangements to ensure that the environmental consequences of its programmes and policies that are likely to have significant adverse impacts on biological diversity are duly taken into account;
- (c) Promote, on the basis of reciprocity, notification, exchange of information and consultation on activities under their jurisdiction or control which are likely to significantly affect adversely the biological diversity of other States or areas beyond the limits of national jurisdiction, by encouraging the conclusion of bilateral, regional or multilateral arrangements, as appropriate;
- (d) In the case of imminent or grave danger or damage, originating under its jurisdiction or control, to biological diversity within the area under jurisdiction of other States or in areas beyond the limits of national jurisdiction, notify immediately the potentially affected States of such danger or damage, as well as initiate action to prevent or minimize such danger or damage; and
- (e) Promote national arrangements for emergency responses to activities or events, whether caused naturally or otherwise, which present a grave and imminent danger to biological diversity and encourage international cooperation to supplement such national efforts and, where appropriate and agreed by the States or regional economic integration organizations concerned, to establish joint contingency plans.

2. The Conference of the Parties shall examine, on the basis of studies to be carried out, the issue of liability and redress, including restoration and compensation, for damage to biological diversity, except where such liability is a purely internal matter.

Article 15. Access to Genetic Resources

1. Recognizing the sovereign rights of States over their natural resources, the authority to determine access to genetic resources rests with the national governments and is subject to national legislation.

2. Each Contracting Party shall endeavour to create conditions to facilitate access to genetic resources for environmentally sound uses by other Contracting Parties and not to impose restrictions that run counter to the objectives of this Convention.

3. For the purpose of this Convention, the genetic resources being provided by a Contracting Party, as referred to in this Article and Articles 16 and 19, are only those that are provided by Contracting Parties that are countries of origin of such resources or by the Parties that have acquired the genetic resources in accordance with this Convention.

4. Access, where granted, shall be on mutually agreed terms and subject to the provisions of this Article.

5. Access to genetic resources shall be subject to prior informed consent of the Contracting Party providing such resources, unless otherwise determined by that Party.

6. Each Contracting Party shall endeavour to develop and carry out scientific research based on genetic resources provided by other Contracting Parties with the full participation of, and where possible in, such Contracting Parties.

7. Each Contracting Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, and in accordance with Articles 16 and 19 and, where necessary, through the financial mechanism established by Articles 20 and 21 with the aim of sharing in a fair and equitable way the results of research and development and the benefits arising from the commercial and other utilization of genetic resources with the Contracting Party providing such resources. Such sharing shall be upon mutually agreed terms.

Article 16. Access to and Transfer of Technology

1. Each Contracting Party, recognizing that technology includes biotechnology, and that both access to and transfer of technology among Contracting Parties are essential elements for the attainment of the objectives of this Convention, undertakes subject to the provisions of this Article to provide and/or facilitate access for and transfer to other Contracting Parties of technologies that are relevant to the conservation and sustainable use of biological diversity or make use of genetic resources and do not cause significant damage to the environment.
2. Access to and transfer of technology referred to in paragraph 1 above to developing countries shall be provided and/or facilitated under fair and most favourable terms, including on concessional and preferential terms where mutually agreed, and, where necessary, in accordance with the financial mechanism established by Articles 20 and 21. In the case of technology subject to patents and other intellectual property rights, such access and transfer shall be provided on terms which recognize and are consistent with the adequate and effective protection of intellectual property rights. The application of this paragraph shall be consistent with paragraphs 3, 4 and 5 below.
3. Each Contracting Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, with the aim that Contracting Parties, in particular those that are developing countries, which provide genetic resources are provided access to and transfer of technology which makes use of those resources, on mutually agreed terms, including technology protected by patents and other intellectual property rights, where necessary, through the provisions of Articles 20 and 21 and in accordance with international law and consistent with paragraphs 4 and 5 below.
4. Each Contracting Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, with the aim that the private sector facilitates access to, joint development and transfer of technology referred to in paragraph 1 above for the benefit of both governmental institutions and the private sector of developing countries and in this regard shall abide by the obligations included in paragraphs 1, 2 and 3 above.
5. The Contracting Parties, recognizing that patents and other intellectual property rights may have an influence on the implementation of this Convention, shall cooperate in this regard subject to national legislation and international law in order to ensure that such rights are supportive of and do not run counter to its objectives.

Article 17. Exchange of Information

1. The Contracting Parties shall facilitate the exchange of information, from all publicly available sources, relevant to the conservation and sustainable use of biological diversity, taking into account the special needs of developing countries.
2. Such exchange of information shall include exchange of results of technical, scientific and socio-economic research, as well as information on training and surveying programmes, specialized knowledge, indigenous and traditional knowledge as such and in combination with the technologies referred to in Article 16, paragraph 1. It shall also, where feasible, include repatriation of information.

Article 18. Technical and Scientific Cooperation

1. The Contracting Parties shall promote international technical and scientific cooperation in the field of conservation and sustainable use of biological diversity, where necessary, through the appropriate international and national institutions.
2. Each Contracting Party shall promote technical and scientific cooperation with other Contracting Parties, in particular developing countries, in implementing this Convention, *inter alia*, through the development and implementation of national policies. In promoting such cooperation, special attention should be given to the development and strengthening of national capabilities, by means of human resources development and institution building.
3. The Conference of the Parties, at its first meeting, shall determine how to establish a clearing-house mechanism to promote and facilitate technical and scientific cooperation.
4. The Contracting Parties shall, in accordance with national legislation and policies, encourage and develop methods of cooperation for the development and use of technologies, including indigenous and traditional technologies, in pursuance of the objectives of this Convention. For this purpose, the Contracting Parties shall also promote cooperation in the training of personnel and exchange of experts.
5. The Contracting Parties shall, subject to mutual agreement, promote the establishment of joint research programmes and joint ventures for the development of technologies relevant to the objectives of this Convention.

Article 19. Handling of Biotechnology and Distribution of its Benefits

1. Each Contracting Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, to provide for the effective participation in biotechnological research activities by those Contracting Parties, especially developing countries, which provide the genetic resources for such research, and where feasible in such Contracting Parties.
2. Each Contracting Party shall take all practicable measures to promote and advance priority access on a fair and equitable basis by Contracting Parties, especially developing countries, to the results and benefits arising from biotechnologies based upon genetic resources provided by those Contracting Parties. Such access shall be on mutually agreed terms.

3. The Parties shall consider the need for and modalities of a protocol setting out appropriate procedures, including, in particular, advance informed agreement, in the field of the safe transfer, handling and use of any living modified organism resulting from biotechnology that may have adverse effect on the conservation and sustainable use of biological diversity.
4. Each Contracting Party shall, directly or by requiring any natural or legal person under its jurisdiction providing the organisms referred to in paragraph 3 above, provide any available information about the use and safety regulations required by that Contracting Party in handling such organisms, as well as any available information on the potential adverse impact of the specific organisms concerned to the Contracting Party into which those organisms are to be introduced.

Article 20. Financial Resources

1. Each Contracting Party undertakes to provide, in accordance with its capabilities, financial support and incentives in respect of those national activities which are intended to achieve the objectives of this Convention, in accordance with its national plans, priorities and programmes.
2. The developed country Parties shall provide new and additional financial resources to enable developing country Parties to meet the agreed full incremental costs to them of implementing measures which fulfil the obligations of this Convention and to benefit from its provisions and which costs are agreed between a developing country Party and the institutional structure referred to in Article 21, in accordance with policy, strategy, programme priorities and eligibility criteria and an indicative list of incremental costs established by the Conference of the Parties. Other Parties, including countries undergoing the process of transition to a market economy, may voluntarily assume the obligations of the developed country Parties. For the purpose of this Article, the Conference of the Parties, shall at its first meeting establish a list of developed country Parties and other Parties which voluntarily assume the obligations of the developed country Parties. The Conference of the Parties shall periodically review and if necessary amend the list. Contributions from other countries and sources on a voluntary basis would also be encouraged. The implementation of these commitments shall take into account the need for adequacy, predictability and timely flow of funds and the importance of burden-sharing among the contributing Parties included in the list.
3. The developed country Parties may also provide, and developing country Parties avail themselves of, financial resources related to the implementation of this Convention through bilateral, regional and other multilateral channels.
4. The extent to which developing country Parties will effectively implement their commitments under this Convention will depend on the effective implementation by developed country Parties of their commitments under this Convention related to financial resources and transfer of technology and will take fully into account the fact that economic and social development and eradication of poverty are the first and overriding priorities of the developing country Parties.
5. The Parties shall take full account of the specific needs and special situation of least developed countries in their actions with regard to funding and transfer of technology.
6. The Contracting Parties shall also take into consideration the special conditions resulting from the dependence on, distribution and location of, biological diversity within developing country Parties, in particular small island States.
7. Consideration shall also be given to the special situation of developing countries, including those that are most environmentally vulnerable, such as those with arid and semi-arid zones, coastal and mountainous areas.

Article 21. Financial Mechanism

1. There shall be a mechanism for the provision of financial resources to developing country Parties for purposes of this Convention on a grant or concessional basis the essential elements of which are described in this Article. The mechanism shall function under the authority and guidance of, and be accountable to, the Conference of the Parties for purposes of this Convention. The operations of the mechanism shall be carried out by such institutional structure as may be decided upon by the Conference of the Parties at its first meeting. For purposes of this Convention, the Conference of the Parties shall determine the policy, strategy, programme priorities and eligibility criteria relating to the access to and utilization of such resources. The contributions shall be such as to take into account the need for predictability, adequacy and timely flow of funds referred to in Article 20 in accordance with the amount of resources needed to be decided periodically by the Conference of the Parties and the importance of burden-sharing among the contributing Parties included in the list referred to in Article 20, paragraph 2. Voluntary contributions may also be made by the developed country Parties and by other countries and sources. The mechanism shall operate within a democratic and transparent system of governance.
2. Pursuant to the objectives of this Convention, the Conference of the Parties shall at its first meeting determine the policy, strategy and programme priorities, as well as detailed criteria and guidelines for eligibility for access to and utilization of the financial resources including monitoring and evaluation on a regular basis of such utilization. The Conference of the Parties shall decide on the arrangements to give effect to paragraph 1 above after consultation with the institutional structure entrusted with the operation of the financial mechanism.
3. The Conference of the Parties shall review the effectiveness of the mechanism established under this Article, including the criteria and guidelines referred to in paragraph 2 above, not less than two years after the entry into force of this Convention and thereafter on a regular basis. Based on such review, it shall take appropriate action to improve the effectiveness of the mechanism if necessary.
4. The Contracting Parties shall consider strengthening existing financial institutions to provide financial resources for the conservation and sustainable use of biological diversity.

Article 22. Relationship with Other International Conventions

1. The provisions of this Convention shall not affect the rights and obligations of any Contracting Party deriving from any existing international agreement, except where the exercise of those rights and obligations would cause a serious damage or threat to biological diversity.
2. Contracting Parties shall implement this Convention with respect to the marine environment consistently with the rights and obligations of States under the law of the sea.

Article 23. Conference of the Parties

1. A Conference of the Parties is hereby established. The first meeting of the Conference of the Parties shall be convened by the Executive Director of the United Nations Environment Programme not later than one year after the entry into force of this Convention. Thereafter, ordinary meetings of the Conference of the Parties shall be held at regular intervals to be determined by the Conference at its first meeting.
2. Extraordinary meetings of the Conference of the Parties shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference, or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to them by the Secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.
3. The Conference of the Parties shall by consensus agree upon and adopt rules of procedure for itself and for any subsidiary body it may establish, as well as financial rules governing the funding of the Secretariat. At each ordinary meeting, it shall adopt a budget for the financial period until the next ordinary meeting.
4. The Conference of the Parties shall keep under review the implementation of this Convention, and, for this purpose, shall:
 - (a) Establish the form and the intervals for transmitting the information to be submitted in accordance with Article 26 and consider such information as well as reports submitted by any subsidiary body;
 - (b) Review scientific, technical and technological advice on biological diversity provided in accordance with Article 25;
 - (c) Consider and adopt, as required, protocols in accordance with Article 28;
 - (d) Consider and adopt, as required, in accordance with Articles 29 and 30, amendments to this Convention and its annexes;
 - (e) Consider amendments to any protocol, as well as to any annexes thereto, and, if so decided, recommend their adoption to the parties to the protocol concerned;
 - (f) Consider and adopt, as required, in accordance with Article 30, additional annexes to this Convention;
 - (g) Establish such subsidiary bodies, particularly to provide scientific and technical advice, as are deemed necessary for the implementation of this Convention;
 - (h) Contact, through the Secretariat, the executive bodies of conventions dealing with matters covered by this Convention with a view to establishing appropriate forms of cooperation with them; and
 - (i) Consider and undertake any additional action that may be required for the achievement of the purposes of this Convention in the light of experience gained in its operation.
5. The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State not Party to this Convention, may be represented as observers at meetings of the Conference of the Parties. Any other body or agency, whether governmental or non-governmental, qualified in fields relating to conservation and sustainable use of biological diversity, which has informed the Secretariat of its wish to be represented as an observer at a meeting of the Conference of the Parties, may be admitted unless at least one third of the Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedure adopted by the Conference of the Parties.

Article 24. Secretariat

1. A secretariat is hereby established. Its functions shall be:
 - (a) To arrange for and service meetings of the Conference of the Parties provided for in Article 23;
 - (b) To perform the functions assigned to it by any protocol;
 - (c) To prepare reports on the execution of its functions under this Convention and present them to the Conference of the Parties;
 - (d) To coordinate with other relevant international bodies and, in particular to enter into such administrative and contractual arrangements as may be required for the effective discharge of its functions; and
 - (e) To perform such other functions as may be determined by the Conference of the Parties.
2. At its first ordinary meeting, the Conference of the Parties shall designate the secretariat from amongst those existing competent international organizations which have signified their willingness to carry out the secretariat functions under this Convention.

Article 25. Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice

1. A subsidiary body for the provision of scientific, technical and technological advice is hereby established to provide the Conference of the Parties and, as appropriate, its other subsidiary bodies with timely advice relating to the implementation of this Convention. This body shall be open to participation by all Parties and shall be multidisciplinary. It shall comprise government representatives competent in the relevant field of expertise. It shall report regularly to the Conference of the Parties on all aspects of its work.
2. Under the authority of and in accordance with guidelines laid down by the Conference of the Parties, and upon its request, this body shall:
 - (a) Provide scientific and technical assessments of the status of biological diversity;

- (b) Prepare scientific and technical assessments of the effects of types of measures taken in accordance with the provisions of this Convention;
 - (c) Identify innovative, efficient and state-of-the-art technologies and know-how relating to the conservation and sustainable use of biological diversity and advise on the ways and means of promoting development and/or transferring such technologies;
 - (d) Provide advice on scientific programmes and international cooperation in research and development related to conservation and sustainable use of biological diversity; and
 - (e) Respond to scientific, technical, technological and methodological questions that the Conference of the Parties and its subsidiary bodies may put to the body.
3. The functions, terms of reference, organization and operation of this body may be further elaborated by the Conference of the Parties.

Article 26. Reports

Each Contracting Party shall, at intervals to be determined by the Conference of the Parties, present to the Conference of the Parties, reports on measures which it has taken for the implementation of the provisions of this Convention and their effectiveness in meeting the objectives of this Convention.

Article 27. Settlement of Disputes

1. In the event of a dispute between Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Convention, the parties concerned shall seek solution by negotiation.
2. If the parties concerned cannot reach agreement by negotiation, they may jointly seek the good offices of, or request mediation by, a third party.
3. When ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention, or at any time thereafter, a State or regional economic integration organization may declare in writing to the Depositary that for a dispute not resolved in accordance with paragraph 1 or paragraph 2 above, it accepts one or both of the following means of dispute settlement as compulsory:
 - (a) Arbitration in accordance with the procedure laid down in Part 1 of Annex II;
 - (b) Submission of the dispute to the International Court of Justice.
4. If the parties to the dispute have not, in accordance with paragraph 3 above, accepted the same or any procedure, the dispute shall be submitted to conciliation in accordance with Part 2 of Annex II unless the parties otherwise agree.
5. The provisions of this Article shall apply with respect to any protocol except as otherwise provided in the protocol concerned.

Article 28. Adoption of Protocols

1. The Contracting Parties shall cooperate in the formulation and adoption of protocols to this Convention.
2. Protocols shall be adopted at a meeting of the Conference of the Parties.
3. The text of any proposed protocol shall be communicated to the Contracting Parties by the Secretariat at least six months before such a meeting.

Article 29. Amendment of the Convention or Protocols

1. Amendments to this Convention may be proposed by any Contracting Party. Amendments to any protocol may be proposed by any Party to that protocol.
2. Amendments to this Convention shall be adopted at a meeting of the Conference of the Parties. Amendments to any protocol shall be adopted at a meeting of the Parties to the Protocol in question. The text of any proposed amendment to this Convention or to any protocol, except as may otherwise be provided in such protocol, shall be communicated to the Parties to the instrument in question by the secretariat at least six months before the meeting at which it is proposed for adoption. The secretariat shall also communicate proposed amendments to the signatories to this Convention for information.
3. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed amendment to this Convention or to any protocol by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a two-third majority vote of the Parties to the instrument in question present and voting at the meeting, and shall be submitted by the Depositary to all Parties for ratification, acceptance or approval.
4. Ratification, acceptance or approval of amendments shall be notified to the Depositary in writing. Amendments adopted in accordance with paragraph 3 above shall enter into force among Parties having accepted them on the ninetieth day after the deposit of instruments of ratification, acceptance or approval by at least two thirds of the Contracting Parties to this Convention or of the Parties to the protocol concerned, except as may otherwise be provided in such protocol. Thereafter the amendments shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after that Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of the amendments.
5. For the purposes of this Article, "Parties present and voting" means Parties present and casting an affirmative or negative vote.

Article 30. Adoption and Amendment of Annexes

1. The annexes to this Convention or to any protocol shall form an integral part of the Convention or of such protocol, as the case may be, and, unless expressly provided otherwise, a reference to this Convention or its

protocols constitutes at the same time a reference to any annexes thereto. Such annexes shall be restricted to procedural, scientific, technical and administrative matters.

2. Except as may be otherwise provided in any protocol with respect to its annexes, the following procedure shall apply to the proposal, adoption and entry into force of additional annexes to this Convention or of annexes to any protocol:

(a) Annexes to this Convention or to any protocol shall be proposed and adopted according to the procedure laid down in Article 29;

(b) Any Party that is unable to approve an additional annex to this Convention or an annex to any protocol to which it is Party shall so notify the Depositary, in writing, within one year from the date of the communication of the adoption by the Depositary. The Depositary shall without delay notify all Parties of any such notification received. A Party may at any time withdraw a previous declaration of objection and the annexes shall thereupon enter into force for that Party subject to subparagraph (c) below;

(c) On the expiry of one year from the date of the communication of the adoption by the Depositary, the annex shall enter into force for all Parties to this Convention or to any protocol concerned which have not submitted a notification in accordance with the provisions of subparagraph (b) above.

3. The proposal, adoption and entry into force of amendments to annexes to this Convention or to any protocol shall be subject to the same procedure as for the proposal, adoption and entry into force of annexes to the Convention or annexes to any protocol.

4. If an additional annex or an amendment to an annex is related to an amendment to this Convention or to any protocol, the additional annex or amendment shall not enter into force until such time as the amendment to the Convention or to the protocol concerned enters into force.

Article 31. Right to Vote

1. Except as provided for in paragraph 2 below, each Contracting Party to this Convention or to any protocol shall have one vote.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Contracting Parties to this Convention or the relevant protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 32. Relationship between this Convention and Its Protocols

1. A State or a regional economic integration organization may not become a Party to a protocol unless it is, or becomes at the same time, a Contracting Party to this Convention.

2. Decisions under any protocol shall be taken only by the Parties to the protocol concerned. Any Contracting Party that has not ratified, accepted or approved a protocol may participate as an observer in any meeting of the parties to that protocol.

Article 33. Signature

This Convention shall be open for signature at Rio de Janeiro by all States and any regional economic integration organization from 5 June 1992 until 14 June 1992, and at the United Nations Headquarters in New York from 15 June 1992 to 4 June 1993.

Article 34. Ratification, Acceptance or Approval

1. This Convention and any protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by States and by regional economic integration organizations. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.

2. Any organization referred to in paragraph 1 above which becomes a Contracting Party to this Convention or any protocol without any of its member States being a Contracting Party shall be bound by all the obligations under the Convention or the protocol, as the case may be. In the case of such organizations, one or more of whose member States is a Contracting Party to this Convention or relevant protocol, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under the Convention or protocol, as the case may be. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under the Convention or relevant protocol concurrently.

3. In their instruments of ratification, acceptance or approval, the organizations referred to in paragraph 1 above shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by the Convention or the relevant protocol. These organizations shall also inform the Depositary of any relevant modification in the extent of their competence.

Article 35. Accession

1. This Convention and any protocol shall be open for accession by States and by regional economic integration organizations from the date on which the Convention or the protocol concerned is closed for signature. The instruments of accession shall be deposited with the Depositary.

2. In their instruments of accession, the organizations referred to in paragraph 1 above shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by the Convention or the relevant protocol. These organizations shall also inform the Depositary of any relevant modification in the extent of their competence.

3. The provisions of Article 34, paragraph 2, shall apply to regional economic integration organizations which accede to this Convention or any protocol.

Article 36. Entry Into Force

1. This Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. Any protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the number of instruments of ratification, acceptance, approval or accession, specified in that protocol, has been deposited.

3. For each Contracting Party which ratifies, accepts or approves this Convention or accedes thereto after the deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, it shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such Contracting Party of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. Any protocol, except as otherwise provided in such protocol, shall enter into force for a Contracting Party that ratifies, accepts or approves that protocol or accedes thereto after its entry into force pursuant to paragraph 2 above, on the ninetieth day after the date on which that Contracting Party deposits its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, or on the date on which this Convention enters into force for that Contracting Party, whichever shall be the later.

5. For the purposes of paragraphs 1 and 2 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

Article 37. Reservations

No reservations may be made to this Convention.

Article 38. Withdrawals

1. At any time after two years from the date on which this Convention has entered into force for a Contracting Party, that Contracting Party may withdraw from the Convention by giving written notification to the Depositary.

2. Any such withdrawal shall take place upon expiry of one year after the date of its receipt by the Depositary, or on such later date as may be specified in the notification of the withdrawal.

3. Any Contracting Party which withdraws from this Convention shall be considered as also having withdrawn from any protocol to which it is party.

Article 39. Financial Interim Arrangements

Provided that it has been fully restructured in accordance with the requirements of Article 21, the Global Environment Facility of the United Nations Development Programme, the United Nations Environment Programme and the International Bank for Reconstruction and Development shall be the institutional structure referred to in Article 21 on an interim basis, for the period between the entry into force of this Convention and the first meeting of the Conference of the Parties or until the Conference of the Parties decides which institutional structure will be designated in accordance with Article 21.

Article 40. Secretariat Interim Arrangements

The secretariat to be provided by the Executive Director of the United Nations Environment Programme shall be the secretariat referred to in Article 24, paragraph 2, on an interim basis for the period between the entry into force of this Convention and the first meeting of the Conference of the Parties.

Article 41. Depositary

The Secretary-General of the United Nations shall assume the functions of Depositary of this Convention and any protocols.

Article 42. Authentic Texts

The original of this Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Convention.

Done at Rio de Janeiro on this fifth day of June, one thousand nine hundred and ninety-two.

Annex I IDENTIFICATION AND MONITORING

1. Ecosystems and habitats: containing high diversity, large numbers of endemic or threatened species, or wilderness; required by migratory species; of social, economic, cultural or scientific importance; or, which are representative, unique or associated with key evolutionary or other biological processes;
2. Species and communities which are: threatened; wild relatives of domesticated or cultivated species; of medicinal, agricultural or other economic value; or social, scientific or cultural importance; or importance for research into the conservation and sustainable use of biological diversity, such as indicator species; and
3. Described genomes and genes of social, scientific or economic importance.

Annex II

Part 1. ARBITRATION

Article 1. The claimant party shall notify the secretariat that the parties are referring a dispute to arbitration pursuant to Article 27. The notification shall state the subject-matter of arbitration and include, in particular, the articles of the Convention or the protocol, the interpretation or application of which are at issue. If the parties do not agree on the subject matter of the dispute before the President of the tribunal is designated, the arbitral tribunal shall determine the subject matter. The secretariat shall forward the information thus received to all Contracting Parties to this Convention or to the protocol concerned.

Article 2.1. In disputes between two parties, the arbitral tribunal shall consist of three members. Each of the parties to the dispute shall appoint an arbitrator and the two arbitrators so appointed shall designate by common agreement the third arbitrator who shall be the President of the tribunal. The latter shall not be a national of one of the parties to the dispute, nor have his or her usual place of residence in the territory of one of these parties, nor be employed by any of them, nor have dealt with the case in any other capacity.

2. In disputes between more than two parties, parties in the same interest shall appoint one arbitrator jointly by agreement.

3. Any vacancy shall be filled in the manner prescribed for the initial appointment.

Article 3.1. If the President of the arbitral tribunal has not been designated within two months of the appointment of the second arbitrator, the Secretary-General of the United Nations shall, at the request of a party, designate the President within a further two-month period.

2. If one of the parties to the dispute does not appoint an arbitrator within two months of receipt of the request, the other party may inform the Secretary-General who shall make the designation within a further two-month period.

Article 4. The arbitral tribunal shall render its decisions in accordance with the provisions of this Convention, any protocols concerned, and international law.

Article 5. Unless the parties to the dispute otherwise agree, the arbitral tribunal shall determine its own rules of procedure.

Article 6. The arbitral tribunal may, at the request of one of the parties, recommend essential interim measures of protection.

Article 7. The parties to the dispute shall facilitate the work of the arbitral tribunal and, in particular, using all means at their disposal, shall:

- (a) Provide it with all relevant documents, information and facilities; and
- (b) Enable it, when necessary, to call witnesses or experts and receive their evidence.

Article 8. The parties and the arbitrators are under an obligation to protect the confidentiality of any information they receive in confidence during the proceedings of the arbitral tribunal.

Article 9. Unless the arbitral tribunal determines otherwise because of the particular circumstances of the case, the costs of the tribunal shall be borne by the parties to the dispute in equal shares. The tribunal shall keep a record of all its costs, and shall furnish a final statement thereof to the parties.

Article 10. Any Contracting Party that has an interest of a legal nature in the subject-matter of the dispute which may be affected by the decision in the case, may intervene in the proceedings with the consent of the tribunal.

Article 11. The tribunal may hear and determine counterclaims arising directly out of the subject-matter of the dispute.

Article 12. Decisions both on procedure and substance of the arbitral tribunal shall be taken by a majority vote of its members.

Article 13. If one of the parties to the dispute does not appear before the arbitral tribunal or fails to defend its case, the other party may request the tribunal to continue the proceedings and to make its award. Absence of a

party or a failure of a party to defend its case shall not constitute a bar to the proceedings. Before rendering its final decision, the arbitral tribunal must satisfy itself that the claim is well founded in fact and law.

Article 14. The tribunal shall render its final decision within five months of the date on which it is fully constituted unless it finds it necessary to extend the time-limit for a period which should not exceed five more months.

Article 15. The final decision of the arbitral tribunal shall be confined to the subject-matter of the dispute and shall state the reasons on which it is based. It shall contain the names of the members who have participated and the date of the final decision. Any member of the tribunal may attach a separate or dissenting opinion to the final decision.

Article 16. The award shall be binding on the parties to the dispute. It shall be without appeal unless the parties to the dispute have agreed in advance to an appellate procedure.

Article 17. Any controversy which may arise between the parties to the dispute as regards the interpretation or manner of implementation of the final decision may be submitted by either party for decision to the arbitral tribunal which rendered it.

Part 2. CONCILIATION

Article 1. A conciliation commission shall be created upon the request of one of the parties to the dispute. The commission shall, unless the parties otherwise agree, be composed of five members, two appointed by each Party concerned and a President chosen jointly by those members.

Article 2. In disputes between more than two parties, parties in the same interest shall appoint their members of the commission jointly by agreement. Where two or more parties have separate interests or there is a disagreement as to whether they are of the same interest, they shall appoint their members separately.

Article 3. If any appointments by the parties are not made within two months of the date of the request to create a conciliation commission, the Secretary-General of the United Nations shall, if asked to do so by the party that made the request, make those appointments within a further two-month period.

Article 4. If a President of the conciliation commission has not been chosen within two months of the last of the members of the commission being appointed, the Secretary-General of the United Nations shall, if asked to do so by a party, designate a President within a further two-month period.

Article 5. The conciliation commission shall take its decisions by majority vote of its members. It shall, unless the parties to the dispute otherwise agree, determine its own procedure. It shall render a proposal for resolution of the dispute, which the parties shall consider in good faith.

Article 6. A disagreement as to whether the conciliation commission has competence shall be decided by the commission.